

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2015.11.10.
COM(2015) 611 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Az EU bővítési stratégiája

{SWD(2015) 210 final}
{SWD(2015) 211 final}
{SWD(2015) 212 final}
{SWD(2015) 213 final}
{SWD(2015) 214 final}
{SWD(2015) 215 final}
{SWD(2015) 216 final}

I. A BŐVÍTÉSI MENETREND – EREDMÉNYEK ÉS KIHÍVÁSOK

Ez a közlemény meghatározza az EU bővítési politikájának középtávú stratégiáját a Bizottság megbízatásának időszakára. Egyértelmű útmutatást nyújt, valamint olyan keretet és eszközöket határoz meg, amelyek segíteni kívánják az érintett tagállamokat a csatlakozási folyamat alapvető kérdéseinek és követelményeinek kezelésében. Egyértelmű lehetőséget kínál a csatlakozni kívánó országok számára ahhoz, hogy az előttünk álló időszakban mindegyikük jelentős előrehaladást tehessen az Unió felé vezető úton, és már a csatlakozás előtt is élvezhesse a szorosabb integráció előnyeit.

Az EU bővítési politikája befektetés Európa **békéjébe, biztonságában és stabilitásába**. Fokozott gazdasági és kereskedelmi lehetőséget teremt az EU és a csatlakozni kívánó országok kölcsönös előnyére. Az uniós tagság távlatos, erősítő átalakító hatással bír az érintett országokra, megszilárdítja a pozitív demokratikus, politikai, gazdasági és társadalmi változásokat.

A legutóbbi, közép- és kelet-európai bővítés új lehetőséget kínált az új és régi tagállamok polgárai, vállalkozásai, befektetői, fogyasztói és diákjai számára. Nőtt a kereskedelem és a befektetés. Az EU egységes piaca a világ legnagyobb piaca, mintegy 500 millió polgárt szolgál ki, és a világ GDP-jének 23 %-át teszi ki.

A bővítés szigorú, de igazságos folyamat, amely meghatározott kritériumokra és a korábbi tapasztalatokból levont tanulságokra épül. A bővítési politika szavahihetőségéhez, valamint mind a jelenlegi, mind a jövőbeni tagállamokban a közvélemény támogatásának elnyeréséhez feltétlenül biztosítani kell, hogy a jövőbeni tagállamok jól felkészültek legyenek. Minden országot saját érdeme alapján értékelünk, hogy ezzel messze menő reformokat ösztönözzünk.

A jelenlegi bővítési menetrend a nyugat-balkáni országokat és Törökországot öleli fel¹. Törökországgal 2005 óta folynak a csatlakozási tárgyalások, de az előrehaladás nagyon lassú. Montenegróval 2012 óta, Szerbiával pedig 2014 óta folynak a csatlakozási tárgyalások. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság – 2005 óta tagjelölt ország – uniós csatlakozásának folyamata továbbra is holtponton áll. Albánia 2014-ben kapott tagjelölt státuszt, és számos kulcsprioritással kell még foglalkoznia ahhoz, hogy a Bizottság a csatlakozási tárgyalások megkezdését ajánlhassa. Júniusban stabilizációs és társulási megállapodás lépett hatályba Bosznia-Hercegovinával. Októberben stabilizációs és társulási megállapodást (STM) írtak alá Koszovóval*.

Jóllehet az elmúlt év során számos országban több területen is fontos előrelépés történt, az ezen országok előtti kihívások olyan természetűek, hogy a jelenlegi Bizottság megbízatása alatt – ami 2019 vége felé jár le – egyikük sem fog készen állni az uniós csatlakozásra. Minden ország fontos kihívásokkal szembesül a jogállamiság területén. Az igazságszolgáltatási rendszerek nem eléggé függetlenek, hatékonyak és elszámoltathatóak. Továbbra is jelentős erőfeszítésekre van szükség a szervezett bűnözés és a korrupció leküzdéséhez.

Jóllehet a jog általánosságban biztosítja az alapvető jogokat, a gyakorlatban továbbra is hiányosságok mutatkoznak. A véleménynyilvánítás szabadságának biztosítása külön kihívást jelent, és számos országban negatív fejlemények tapasztalhatóak e téren. A közigazgatási reformot lendületesen keresztül kell vinni a szükséges igazgatási kapacitás biztosítása,

¹ Izland kormányának döntését követően Izland már nem folytat csatlakozási tárgyalásokat.

* Ez a megnevezés nem érinti a státusszal kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244/99 ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróság Koszovói függetlenségi nyilatkozatáról szóló véleményével.

valamint a magas szintű politikai befolyásoltság és az átláthatóság hiányának kezelése céljából. A demokratikus intézmények működése ugyancsak figyelmet igényel. Ami a demokratikus átalakulás folyamatát illeti, a demokratikus elszámoltathatóság és inkluzív jelleg biztosítása érdekében a nemzeti parlamenteket minden bővítési országban a reformfolyamat középpontjába kell állítani, ami nem utolsósorban a sikeres reformfolyamatnak is előfeltétele. A helyi civil társadalommal még szorosabban kell együttműködni ahhoz, hogy a reformok az egész társadalomban meggyökerezzenek.

A Nyugat-Balkánt és Törökországot súlyosan érintette a menekültügyi válság. A Szíriában és Irakban dúló polgárháborúk és hasonló konfliktusok következtében jelentősen megnövekedett a Törökországon és a Nyugat-Balkánon áthaladó menekültáram. Törökország jelentős támogatást biztosít a területén tartózkodó több mint 2 millió szír menekült számára. A Nyugat-Balkán – különösen Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság és Szerbia – több mint kétszázezer, országuk területén áthaladó harmadik országbeli állampolgár beáramlásával szembesült az év eleje óta.

E jelenség kezelése érdekében sürgősen fokozottabb együttműködésre van szükség a tágabb értelemben vett régióban, a védelemre szorulókat azonosítása, a segítségnyújtás, az EU külső határainak védelme, valamint az embercsempészettel foglalkozó bűnszervezetek felszámolása érdekében. Az EU ehhez jelentős támogatást biztosít. Továbbá, a Bizottság javasolta, hogy az összes bővítési országot a biztonságos származási országok uniós listájára vegyék fel. Októberben az Európai Tanács üdvözölte a menekültek támogatásáról és a migráció kezeléséről szóló közös EU–Törökország cselekvési tervet, amely közös felelősségvállaláson, kölcsönös vállalásokon és végrehajtáson alapuló, átfogó együttműködési program részét képezi. A jelenlegi menekültügyi válságra a Földközi-tenger keleti térségében és a Nyugat-Balkánon húzódó útvonalról szóló, október 8-án Luxemburgban tartott magas szintű konferencián, valamint a nyugat-balkáni migrációs útvonalról szóló október 25-i találkozón kerestek választ, amelyen Albánia, Ausztria, Bulgária, Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Németország, Görögország, Magyarország, Románia, Szerbia és Szlovénia vezetői 17 pontos cselekvési tervet fogadtak el.

A legtöbb országnak jelentős kihívásokkal kell szembenéznie a gazdasági kormányzás és versenyképesség területén is; mindegyikük esetében elmondható, hogy a befektetés szintje alacsony, a munkanélküliség viszont magas. A jövedelemszintek továbbra is nagyon alacsonyak az EU-ban mértekhez képest, az EU-val való konvergencia pedig szintén lassan halad előre. E gazdaságok többsége – Törökország szembetűnő kivételével – kicsi, exportjaik korlátozottak. A munkahelyteremtéshez és növekedéshez, valamint a befektetők érdeklődésének fokozásához feltétlenül gazdasági reformokra van szükség. E közleményben különös hangsúlyt helyezünk a regionális együttműködésre, valamint a regionális gazdasági együttműködés és az összekapcsoltság előmozdítására. E területen jelentős előrelépés történt, nevezetesen a berlini folyamat révén és a nyugat-balkáni hatók formációjában, amely egy platformba hozza össze a régió állam- és kormányfőit, valamint erősíti az országok regionális együttműködésben való szerepvállalását.

A bővítési országok előtti kihívások hosszabb távú természete is aláhúzza annak szükségességét, hogy a csatlakozási folyamatban újra meg kell erősíteni az „először a legfontosabbak” megoldását célzó elvre helyezett fő hangsúlyt. Előrelépés valósul meg, különösen a jogszabályok bevezetésével és a szükséges igazgatási struktúrák létrehozásával. Általánosságban elmondható ugyanakkor, hogy nagyon gyakran hiányzik a hatékony végrehajtás. A Bizottság erőfeszítései továbbra is annak biztosítására irányulnak, hogy az országok prioritásként kezeljék a reformokat olyan kulcsfontosságú területeken, mint a jogállamiság – ideértve az igazságügyi reformot, valamint a szervezett bűnözés és a korrupció leküzdését is –, az alapvető jogok – ideértve a véleménynyilvánítás szabadságát és a (különösen a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) közösséget

és a romákat érő) megkülönböztetés elleni küzdelmet –, valamint a demokratikus intézmények működése, ideértve a közigazgatási reformot is. Azon munkálkodik továbbá, hogy előmozdítsa a gazdasági fejlődést és megerősítse a versenyképességet. A jelenlegi Bizottság bővítési politikáját meghatározó váz az alapvető uniós értékekhez kapcsolódó alapokra helyezett hangsúly lesz.

A bővítésre olyan folyamatként kell tekintetni, amely támogatja az uniós tagsággal járó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges reformokat és alapvető változtatásokat. Ilyen változtatásokhoz egyértelműen időre van szükség. Ez még fontosabbá teszi a bővítési országok európai perspektívájának egyértelmű megerősítését. Ha az uniós integráció felé haladás valós és szavahihető perspektívát képvisel, enyhül a kockázata annak, hogy egyes országok esetlegesen elfordulnak az EU-tól, és annak is, hogy kiábrándulnak vagy akár visszalépnek a reformok terén. A bővítés csak akkor válhat az EU és a partnerországok előnyére, ha valódi, fenntartható reform valósul meg. E folyamat révén az országok teljes mértékben felkészülnek az uniós csatlakozásra, és képesek lesznek arra, hogy élvezzék annak előnyeit és felvállalják a tagságból fakadó kötelezettségeket.

A jelenlegi Bizottság idén megerősített értékelési megközelítést vezetett be az éves jelentéseket illetően. Az előrelépésről történő jelentéstétel mellett több hangsúlyt fektet a helyzet jelenlegi állására az egyes országokban, és arra, hogy azok mennyire felkészültek a tagságból fakadó kötelezettségek felvállalására. Ezzel egyidejűleg a jelentések még egyértelműbb iránymutatást tartalmaznak az országok rövid és hosszú távú teendőire vonatkozóan. Harmonizált értékelési skálákat használunk egyrészt a helyzet jelenlegi állásának, másrészt az előrelépés szintjének értékelésére, ezzel az országokat egymással összehasonlíthatóbbá tesszük. Az új jelentéstételi stílus nagyobb átláthatóságot biztosít a csatlakozási folyamat során. Ez várhatóan az összes érdekelt fél számára elősegíti a reformok fokozottabb ellenőrzését. Ezen új megközelítést különösen néhány, az uniós csatlakozáshoz szükséges alapvető reformhoz közvetlenül kapcsolódó kísérleti területen alkalmaztuk. További részletek a 2. mellékletben találhatók.

A bővítési országokban erősíteni kell a civil társadalmi szervezetek szerepét, és sokkal támogatóbb és kedvezőbb környezetre van szükség fejlődésük elősegítéséhez. Erre a politikai elszámoltathatóság megerősítése, és a csatlakozással kapcsolatos reformok jobb megértésének elősegítése érdekében van szükség. Ahhoz, hogy a politikai vezetők ösztönzést kapjanak a szükséges reformok lendületes végrehajtásához, a közvéleménynek feltétlenül meg kell értenie, hogy az EU máris milyen előnyöket teremtett és a jövőben milyen előnyöket fog majd teremteni a térség számára. A közvélemény támogatásának elnyeréséhez továbbra is kulcsfontosságú a bővítési folyamat működéséről és annak a polgárok életére gyakorolt hatásáról szóló hatékony kommunikáció. Ehhez az EU és tagállamai, valamint a bővítési országok kormányai és civil társadalma részéről közös erőfeszítésre van szükség.

A nyugat-balkáni országok számára kulcsfontosságú stabilizációs tényezőt jelent az uniós tagság egyértelmű perspektívája, ami támogatja az előrelépést a szükséges feltételek – ideértve a stabilizációs és társulási folyamat feltételeit is – teljesítése felé. A jószomszédi kapcsolatok és az inkluzív regionális együttműködés kulcsfontosságúak. A bilaterális és regionális szerepvállalás is eddig soha nem látott szinteket ért el. Ugyanakkor folyamatos erőfeszítésekre van szükség a bővítési országok között, illetve a tagállamokkal fennálló bilaterális kérdések rendezése érdekében, adott esetben az ENSZ égisze alatt. Ez várhatóan hozzájárul ahhoz, hogy az egyes országok maguk mögött hagyhassák a múlt örökségeit, különösen a Nyugat-Balkán esetében, ahol – jóllehet sok előrelépés történt – a közelmúltbeli konfliktusok sebeinek teljes begyógyulásához még időre van szükség. A Nyugat-Balkán stabilitásának és jólétének támogatása nemcsak befektetés a régió jövőjébe, hanem az Uniónak is érdekében áll.

Ami Törökországot illeti, a ciprusi kérdés rendezését célzó megbeszélések biztató pozitív fejleményei fontos lehetőséget kínálnak általánosságban – többek között a csatlakozási tárgyalások során is – a fokozottabb szerepvállaláshoz.

Az összes bővítési ország reformtörekvéseinek támogatása céljából a Bizottság maximálisan ki kívánja aknázni a már létező mechanizmusokat és fórumokat, legyen az a társulási megállapodások/stabilizációs és társulási megállapodások struktúráin, a csatlakozási tárgyalásokon vagy a Bizottság által vezetett célzott országspecifikus kezdeményezéseken – mint például magas szintű párbeszédiken – keresztül. A Bizottság továbbra is megfelelően célzott pénzügyi támogatást biztosít az előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA II) keretében. Az IPA II-n keresztül az EU 11,7 milliárd EUR-t biztosít a 2014–2020 közötti időszakra a bővítési országok csatlakozási felkészülésének, valamint a regionális és határon átnyúló együttműködésnek a támogatása céljából. Az IPA-támogatás olyan intézkedéseket is finanszíroz, amelyek a gazdasági fejlődést és növekedést mozdítják elő, valamint támogatja a tagállamokat a jelenlegi menekültügyi válság hatásainak kezelésében. Az Európai Bizottság weboldalán áttekintés található azon finanszírozásról – ideértve annak eredményeit és hatását is –, amelyet az EU a 2007–2014 közötti időszakra a Nyugat-Balkán és Törökország számára nyújt a bővítési stratégia támogatása céljából.

II. AZ ALAPOKRA HELYEZETT HANGSÚLY ÚJBÓLI MEGERŐSÍTÉSE

A bővítési politika középpontjában továbbra is az „először a legfontosabbak” megoldását célzó elv áll. A bővítési folyamat kulcsprioritásait továbbra is az olyan alapvető kérdések képezik, mint a jogállamiság, az alapvető jogok, a demokratikus intézmények megerősítése – ideértve a közigazgatási reformot is –, valamint a gazdasági fejlődés és versenyképesség. E kérdések azt tükrözi, hogy az EU kiemelt fontosságot tulajdonít az alapvető értékeknek és általános szakpolitikai prioritásoknak.

A politikai, gazdasági és intézményi alapok egymástól elválaszthatatlanok és egyidejűleg egymást kölcsönösen erősítik. A jogállamiság és a gazdasági fejlődés ugyanazon érem két oldala. A jogállamiság megerősítése növeli a jogbiztonságot, ösztönzi és védelmezi a befektetést, valamint jelentősen hozzájárul a gazdasági fejlődés és versenyképesség támogatásához. A gazdasági reformok és az integráció pedig hosszabb távon képes stabilizálni az országokat. Fontos, hogy a bővítési folyamat elősegítse e szinergiákat, erőteljesebb lendületet adva ezáltal a gazdasági reformoknak annak érdekében, hogy a csatlakozni kívánó tagállamok már csatlakozásuk előtt is élvezhessék a működő piacgazdaságok és a szilárd jogállamiság nyújtotta előnyöket, és ezzel hozzájáruljanak az Unió egészének megfelelő működéséhez.

Az alapok megfelelő kezelése kulcsfontosságú a koppenhágai és madridi² tagsági kritériumok teljesítéséhez. Elősegíti annak biztosítását is, hogy mind a jövőbeni, mind a jelenlegi tagállamok teljes mértékben kiaknázhassák a jövőbeni EU-bővítés nyújtotta előnyöket.

Az alapokra helyezett hangsúly tükröződik az országjelentésekben szereplő megerősített jelentéstétel alá vetett konkrét területeken is. E területekkel (igazságszolgáltatás, korrupció és szervezett bűnözés elleni küzdelem, a véleménynyilvánítás szabadsága, gazdasági kritériumok, közigazgatási reform, közbeszerzés, statisztikai és pénzügyi ellenőrzés) kapcsolatban további részletek a mellékletben találhatók.

² Ez különösen az uniós vívmányok hatékony végrehajtásához szükség igazgatási kapacitás kialakítását érinti.

a) Jogállamiság

A jogállamiság az EU-t megalapozó alapvető érték, és a csatlakozási folyamat középpontjában áll. Az Unióhoz csatlakozni kívánó országoknak a tárgyalások korai szakaszától kezdve biztosítaniuk és ösztönözniük kell a jogállamiság garantálásához szükséges alapvető intézmények megfelelő működését. A jogállamiság nemcsak a demokrácia alapvető elve, hanem kulcsfontosságú a stabil üzleti környezethez, jobbiztonságot teremt a gazdasági szereplők számára, továbbá ösztönzi a befektetéseket, a munkahelyteremtést és a növekedést.

A jogállamiság megerősítése továbbra is kulcsfontosságú kihívást jelent a bővítési folyamatban érintett országok többsége számára, különösen az igazságszolgáltatás működésének és a bírói kar függetlenségének javítása tekintetében, amelyeket továbbra is aláássák a szelektív igazságszolgáltatás, valamint az igazságügyi szervek munkájába való politikai beavatkozás esetei. A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén némi siker született az egyének bíróság elé állítását illetően, ezzel párhuzamosan ugyanakkor nem történt javulás a bünszervezetek felszámolása és a vagyonelkobzás terén. A korrupció továbbra is széles körben elterjedt az összes országban, változatlanul büntetlenül, különösen a magas szinten elkövetett korrupció esetében. Erőteljes politikai akaratra van szükség ahhoz, hogy e területeken kézzel fogható eredményekhez vezető további előrelépést lehessen felmutatni.

Az elmúlt évben történtek pozitív fejlemények a jogállamiság terén, elsősorban jogi keretek és intézményi struktúrák megerősítésének formájában. Montenegróban például a csatlakozási tárgyalások megnyitása óta érdemi előrelépés történt e tekintetben. Most a végrehajtást kell teljes mértékben biztosítani.

Az elmúlt 12 hónapról az is elmondható, hogy a jogállamiságot többször is súlyosan veszélyeztették. Törökországban az igazságszolgáltatás függetlenségét nemcsak az egyes egyedi eseteket érintő politikai beavatkozás, valamint a bírósági és büntetőbizottsági tisztviselők áthelyezése ásta alá, hanem azon esetek is, amikor bírákat tartóztattak le vagy távolítottak el ítéleteik miatt. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság lehallgatási ügye ugyancsak napvilágra hozta a jogállamiság széleskörű megtámadásait, az alapvető jogokkal való visszaéléseket, az állam demokratikus működésének hiányosságait. E kérdésekkel sürgősen foglalkozni kell. E hiányosságok annak ellenére jelentkeztek, hogy számos, jogállamiságot érintő és egyéb reformokat vezettek be mind a jogalkotás, mint a vonatkozó intézményi struktúrák létrehozása tekintetében. E példák annak fontosságára mutatnak rá, hogy a csatlakozási folyamatban érintett országoknak nemcsak papíron kell reformokat felmutatniuk, hanem a gyakorlatban is.

Ez annak fontosságát is aláhúzza, hogy a csatlakozási folyamat során végig nagyon figyelni kell a jogállamiságot érintő kérdésekre, és különösen a csatlakozási tárgyalások 23. (Igazságszolgáltatás és alapvető jogok) és a 24. (Szabadság, biztonság és a jog érvényesülése) fejezetére alkalmazott új megközelítés végrehajtására. A Bizottság 2012-ben vezette be ezt az új megközelítést, amely prioritásként határozza meg a jogállamiság területét érintő reformokat, biztosítva ezáltal, hogy azokkal a csatlakozási folyamat során már a lehető legkorábban foglalkozzanak. Ez maximális időt biztosít az országok számára ahhoz, hogy a csatlakozás bekövetkeztéig a reformok fenntarthatóságát biztosító konkrét eredményeket mutathassanak fel. Például, az országoknak hiteles eredményeket kell felmutatniuk a szervezett bűnözéssel és korrupcióval – ideértve a magas szinten elkövetett korrupciót is – kapcsolatos ügyekre vonatkozó nyomozások, büntetőjogi eljárások és jogerős ítéletek terén, megfelelő elítélésekkel és vagyonelkobzással.

Számos uniós tagállamhoz hasonlóan a régiót is érintette a külföldi terrorista harcosok és az egyre fokozódó radikalizáció jelensége. Több száz ember hagyta el a régiót azért, hogy harcoljon például a Szíriában és Irakban kialakult konfliktusokban. Átfogó stratégiára és kellő politikai támogatásra van szükség a radikalizáció hatékony megelőzéséhez és

leküzdéséhez, a vallási vezetőkkel és közösségekkel, szociális alkalmazottakkal és az ügyfelekkel közvetlenül érintkező szakemberekkel, az oktatási rendszerrel és ifjúsági szervezetekkel szoros együttműködésben. A gyűlöletbeszéd eseteit erőteljesebben kell kezelni. A hírszerzési és bűnüldözési közösség részéről elkötelezettebb megközelítésre van szükség a terrorista tevékenységek megzavarásához, valamint a terroristák utazásának és az illegális fegyverek áramlásának megakadályozásához. Az elkövetők tekintetében átfogó igazságszolgáltatási politikára van szükség.

b) Alapvető jogok

Az alapvető jogok az uniós értékek középpontjában állnak, és a csatlakozási folyamat elengedhetetlen elemét képezik. Jóllehet a bővítési országok jogszabályai általánosságban biztosítják az alapvető jogokat, még többet kell tenni azért, hogy azokat a gyakorlatban is maradéktalanul végrehajtsák.

A véleménynyilvánítás és a média szabadsága továbbra is különösen aggasztó. Már 2014-ben is visszaesést észleltünk e területen, és ez a tendencia 2015-ben is folytatódott. A Nyugat-Balkán közszolgálati műsorszolgáltatóinak tevékenységét nemkívánt politikai beavatkozás érte, újságírókat félemlítettek meg, és korlátozott előrelépés történt a média önszabályozása terén. Törökországban tovább csorbították a véleménynyilvánítás szabadságát, egyrészt jogalkotási változtatásokkal, másrészt pedig magas rangú politikusok – ideértve a köztársasági elnököt is – állítólagos megsértései miatti perbe fogások, valamint a média szabad jelentéstételére elrettentő hatású magas bírságok révén. A Bizottság az uniós csatlakozási folyamat során továbbra is előtérbe helyezi a véleménynyilvánítás és a média szabadságával kapcsolatos munkát. 2015. november 4-én a Bizottság megrendezte a harmadik „Speak-Up!” konferenciát a média, a civil társadalom és a nemzeti hatóságok kulcsfontosságú szereplői számára, hogy kulcsfontosságú kihívásokkal foglalkozzon, valamint megerősítse a régión belül a véleménynyilvánítás szabadságának támogatására irányuló erőfeszítéseket.

Jobban kell védelmezni a kisebbségeket, különösen a roma kisebbséget. A Nyugat-Balkánon és Törökországban a romák továbbra is ki vannak téve a rasszizmusnak, diszkriminációnak és a társadalmi kirekesztésnek, a romák többsége mélyszegénységben él, és nem jut megfelelő egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz és szakképzéshez, lakhatáshoz és foglalkoztatáshoz.

Ugyancsak komoly aggodalomra ad okot a más kiszolgáltatott helyzetű csoportok irányába tanúsított – többek között a szexuális irányultságon alapuló – diszkrimináció és ellenségeség. Az ezen és más kiszolgáltatott személyek ellen irányuló erőszakkal, megfélemlítéssel és gyűlöletbeszédrel szemben zéró toleranciát kell tanúsítani. További munkára van szükség a nemek közötti egyenlőség előmozdítása – ideértve a családon belüli erőszak kezelését is –, a gyermekek jogainak javítása, a fogyatékossgal élő személyek támogatása, valamint az igazságszolgáltatáshoz való jog hatékonyabb megkönnyítése érdekében. Erőteljesebb intézményi keretre van szükség az alapvető jogok védelméhez, különösen az ombudsmanok tevékenységének előmozdítása, valamint a nem kormányzati szervezetek (NGO-k) és az emberijog-védők munkájának támogatása céljából.

c) Gazdasági fejlődés és versenyképesség

Az EU-tagság nemcsak arról szól, hogy meg kell felelni az uniós szabályoknak és szabványoknak, hanem arról is, hogy egy országot gazdaságilag alkalmassá kell tenni a tagságra annak biztosítása érdekében, hogy kiaknázhassa az uniós csatlakozás nyújtotta előnyöket, egyidejűleg pedig hozzájárulhasson az uniós gazdaság növekedéséhez és prosperitásához.

Továbbra is jelentős kihívások állnak valamennyi bővítési ország előtt a gazdasági reform, a versenyképesség, a munkahelyteremtés, a költségvetési konszolidáció és az inkluzív növekedés terén. Jóllehet valamennyi bővítési országnak nagyjából sikerült megőriznie az átfogó makrogazdasági stabilitást, és folytatódik a szerény talpra állás, az összes nyugat-balkáni ország jelentős strukturális gazdasági és szociális kihívásokkal néz szembe, a munkanélküliségi ráták magasak, a bérszintek pedig alacsonyak. Fejleszteni kell az infrastruktúrát és az oktatási rendszereket. Számos országban a vonzó hazai álláslehetőségek hiányát jelentős mértékű külföldről történő hazautalások tükrözik. Koszovóban és Bosznia-Hercegovinában ezek a GDP több mint 11 %, illetve 12,6 %-át teszik ki. Jóllehet ezen átutalások részben ellensúlyozzák a tartósan fennálló kereskedelmi hiányt és növelik a fogyasztást, csökkentik ugyanakkor a munkavégzés ösztönzését.

A befektetők vonzásának, valamint a gazdasági növekedés és munkahelyteremtés ösztönzésének további előfeltételei a jogbiztonság, az alapvető jogok – ideértve a tulajdonjogokat is – tiszteletben tartását biztosító, működő, független igazságszolgáltatási rendszer, működő közigazgatás, valamint a szabályok egységes alkalmazása. A jogállamiságon, a versenyszabályok végrehajtásán, az államháztartás-igazgatáson belüli hiányosságok, valamint az engedélyekkel és adókkal kapcsolatos gyakori változtatások még jobban kiélezik a korrupció kockázatát, és kedvezőtlenül hatnak a befektetési környezetre. A Nyugat-Balkánt alacsony szintű iparosodás, valamint a meglévő ipari vállalkozások alacsony termelékenységére jellemzi, az ipari ágazat irányítása körül pedig hiányosságok mutatkoznak. E tényezők indokolják, hogy miért marad szerény a Nyugat-Balkánon a külföldi befektetés szintje; ez akadályozza a bevált gyakorlat és a know-how szükséges átadását, és ezzel a termelékenység gyorsabb növekedését.

A legfrissebb gazdasági fejlemények és előrejelzések az alábbiakat tartalmazzák:

- ⇒ A bővítési országokban nagyjából sikerült fenntartani a makrogazdasági stabilitást, de továbbra is kihívást jelent a költségvetési konszolidáció, és számos országban probléma a magas államadósság.
- ⇒ A Nyugat-Balkán tagjelölt országainak gazdasága 2015-ben várhatóan átlagosan 2,5 %-kal növekszik.
- ⇒ Ez a nagyobb növekedési ráta ugyanakkor nem nyilvánult meg több munkahelyben. A munkanélküliség továbbra is magas, különösen a fiatalok és a nők körében, a Nyugat-Balkánon átlagosan körülbelül 22 %, de Bosznia-Hercegovinában, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban és Koszovóban jóval magasabb. Továbbra is komoly aggodalomra adnak okot a magas szegénységi szintek.
- ⇒ Az EU a nyugat-balkáni országok fő kereskedelmi partnere, a régióból származó exportok közel 60 %-a az EU-ba irányul. Szintén az EU-ból származik messze a legtöbb közvetlen külföldi befektetés.
- ⇒ 2014-ben Törökországban az előző évben mért 4,2 % után 2,9 %-ban stabilizálódott a növekedés. 2015-re valamelyest erősebb növekedést jeleznek. A török líra gyengült, és a folyó fizetési mérleg hiánya a 2014-ben a GDP közel 8 %-ának megfelelő szintről 2015-re 6 % alá csökkent, ami kisebb hazai keresletnövekedést és alacsonyabb energiaárakat tükröz. Törökország közelmúltbeli gazdasági teljesítménye egyszerre tükröz magas gazdasági potenciált és folyamatosan fennálló egyensúlyhiányokat.
- ⇒ Az EU továbbra is Törökország fő kereskedelmi partnere: utóbbi exportjainak több mint 40 %-a az EU-ban irányul. Törökország az európai vállalkozások befektetési bázisává vált, ezzel fokozottabban integrálódott az EU ellátási és termelési láncába. Törökországban a közvetlen külföldi befektetések közel 60 %-a az EU-ból származik.

Az uniós tagállamok európai szemeszter során szerzett tapasztalataira építve a Bizottság megerősíti a bővítési országokban a gazdasági kormányzás és versenyképesség javításához nyújtott támogatását. Ez várhatóan elősegíti, hogy a bővítési országok lehetőségeket teremtsenek fenntartható növekedésre és munkahelyteremtésre, jobban tervezzék és ütemezzék a strukturális reformokat, és mindezek révén eleget tehessenek a gazdasági kritériumoknak. E támogatás különösen fontos a nyugat-balkáni országok tekintetében, mivel jelenleg még egyikük sem tekinthető működő piacgazdaságnak.

2015 elején az összes bővítési ország gazdasági reformprogramokat nyújtott be, amelyben foglalkoznak mind a középtávú makrogazdasági és költségvetési politikai kerettel, mind pedig – a nyugat-balkáni országok esetében – a strukturális reformokkal. A Bizottság e programokról készített elemzése és az azokkal kapcsolatos ajánlásai alapján az EU és az érintett országok pénzügyminiszterei 2015 májusában üléseztek, és közös ajánlásokat fogadtak el a hosszú távú növekedés és versenyképesség támogatásához szükséges reformokról. Ezen ajánlások teljes mértékben tükröződnek a Bizottság alapul szolgáló éves jelentéseiben, amelyek további iránymutatást biztosítanak a kiemelt reformokkal kapcsolatban. Az IPA finanszírozás ugyancsak célzottabbá válik.

A jövő évtől a gazdasági reformprogramokat egyetlen egységes dokumentumban nyújtják be, nagyobb hangsúlyt fektetve a foglalkoztatásra és szociális kihívásokra. A gazdasági reformprogramok gyakorlata továbbra is évi rendszerességgel folytatódik.

Ami Törökországot illeti, az országot és az EU-t közös érdek fűzi ahhoz, hogy előmozdítsák a gazdasági reformot, tapasztalatot osszanak meg, összehangolják a G20-on belül képviselt álláspontjukat, valamint elmélyítsék a gazdasági integrációt. A Bizottság átfogó hatásvizsgálatot indított, amely megalapozza az EU–Törökország közötti vámunió korszerűsítésére és kiterjesztésére vonatkozó tárgyalási meghatalmazást. A cél az, hogy az EU–Törökország közötti kapcsolatok stratégiai jelentőségével és gazdasági cseréik jelentőségével arányos szintű kereskedelmi kapcsolatokat mozdítsanak elő. Magas szintű EU–Törökország párbeszédet indítanak, amelyet EU–Törökország üzleti fórum egészít ki, valamint magas szintű energiaügyi párbeszédre is sor kerül.

A régió versenyképességének növelésével és a munkahelyteremtést elősegítő intézkedések bevezetésével várhatóan mérséklődni fog a bővítési országokból az EU-ba irányuló migrációs nyomás. A korábbi gyakorlathoz hasonlóan, az átmeneti intézkedések jellegével és esetleges szükségességével, és/vagy a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó védelmi mechanizmussal a jövőbeni bővítésekről szóló csatlakozási tárgyalások során foglalkoznak, a jövőbeni hatásvizsgálat figyelembe vételével.

d) A demokratikus intézmények működése és a közigazgatási reform

A demokráciát biztosító alapvető intézmények megfelelő működésével és stabilitásával továbbra is teljes körűen foglalkozni kell. A demokratikus intézmények több országban továbbra is ingatagok. Hiányzik a kompromisszumok kialakításának kultúrája, a nemzeti parlamentek szerepe pedig nem eléggé fejlett. A jelentéstételi időszak folyamán több országban, így Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban, Albániában és Montenegróban is bojkottálták a parlament munkáját. Koszovóban és Montenegróban ellenzéki tagok voltak érintettek a kormány ellen irányuló erőszakos ügyekben. A parlamenti ellenőrzést gyakran aláássa a sürgős törvényhozási eljárások túlzott alkalmazása, a parlamenti bizottsági rendszerek és eljárások gyengesége, az érintettekkel folytatott konzultációk elégtelensége és a minimális szakértői hozzájárulás.

Jóllehet a szabad és tisztességes választások lebonyolítása körül kevesebb a kezelendő kérdés, a választásokat továbbra is lehetőségnek tekintik az állami intézmények feletti politikai

ellenőrzés elnyerésére. A közigazgatási reform kulcsfontosságú e tekintetben, ideértve a közszolgálat szakszerűvé tételét és politikától való elválasztását is.

A közigazgatási reform a jogállamisággal és a gazdasági kormányzással együtt egymást átfedő és alapvető fontosságúak a politikai és gazdasági reformok sikeres végrehajtásához, valamint az uniós szabályok és normák végrehajtásának megalapozásához.

A demokratikus kormányzáshoz jól működő közigazgatásra és elszámoltathatóságra van szükség. A közigazgatás minősége közvetlenül kihat arra is, hogy a kormányok közszolgáltatásokat nyújthassanak, valamint elő tudják mozdítani a versenyképességet és növekedést. Nagyon fontos az érdemalapú elvek beágyazása a közszolgálat irányításába, valamint megfelelő közigazgatási eljárások biztosítása. Az elmúlt évben több országban is történt előrelépés, de még mindig sok a tennivaló.

Továbbá, az országoknak meg kell találniuk a központi, regionális és helyi kormányzatok közötti megfelelő egyensúlyt, amely leginkább támogatja a reformok végrehajtását és a polgárok kiszolgálását. A regionális és helyi hatóságok is kulcsszerepet játszanak az Unióhoz való közeledés folyamatában, és végső soron az uniós szabályok alkalmazásában.

A polgároknak nemcsak ahhoz van joguk, hogy a közigazgatás megfelelően működjön, hanem ahhoz is, hogy aktívan részt vegyenek a politikaalakításban. Még többet kell tenni a részvételi demokrácia megerősítése, valamint a döntéshozók és az érdekelt felek közötti párbeszéd fejlesztése érdekében. Minden demokratikus rendszer alapvető összetevője az erős civil társadalom, amely javítja a politikai elszámoltathatóságot és a társadalmi kohéziót, mélyíti a csatlakozással kapcsolatos reformok alaposabb megértését és inkluzivitását, valamint támogatja a megbékélést a konfliktusok által megosztott társadalmakban.

Néhány esetben olyan támogatóbb és kedvezőbb környezet kialakítására van szükség, amely javítja a politikai párbeszéd feltételeit és a döntéshozatali folyamatokhoz való pártatlan hozzájárulást, független nemzeti statisztikai szervek által biztosított jó minőségű statisztikák támogatásával. Biztosítani kell az ombudsmanhoz és az állami ellenőrzési intézményekhez hasonló kulcsszervek függetlenségét és hatékonyságát, ajánlásait pedig megfelelően nyomon kell követni.

III. REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS

a) Összekapcsolási programterv

Az összekapcsoltság központi elemet képez a Bizottság egyes országok közötti, valamint ezen országok és az EU közötti integráció előmozdítására irányuló erőfeszítéseiben. Ezen erőfeszítések egyben a fenti országok uniós távlatai felé történő előrelépést is szolgálják. Az összekapcsoltság javításához egyrészt a közlekedési és energetikai infrastruktúra fejlesztését célzó beruházásokra van szükség, másrészt ún. „puha” intézkedésekre a piacok megnyitásához, az integrációt nehezítő akadályok felszámolásához, valamint az átlátható szabályozási környezet megteremtéséhez.

A Nyugat-Balkánon belüli és az EU-val való hatékonyabb összekapcsoltság kulcsfontosságú a növekedéshez és munkahelyteremtéshez, mivel erősíti az országok gerincét képező versenyképességet. Már a csatlakozás előtt is egyértelmű előnyöket eredményez a csatlakozni kívánó tagállamok számára, valamint új lehetőségeket nyit meg uniós befektetők előtt. Az összekapcsolási programterv szorosan kapcsolódik a gazdasági kormányzáshoz és a bővítési országok által készített gazdasági reformprogramokhoz. A fentiek mellett az összekapcsolási programterv hozzájárul a régión belüli kapcsolatok kiépítéséhez, a jószomszédi viszonyok fejlesztéséhez, valamint a béke és megbékélés előmozdításához.

Fontos előrelépés történik a berlini folyamat és a nyugat-balkáni hatok formáció keretében, amely támogatja azon regionális megközelítést, amely realisztikus prioritásokat kíván meghatározni az alapvető, összekapcsoltságra vonatkozó infrastrukturális projektek és beruházások tekintetében, valamint ösztönzi a szükséges reformokat. Augusztusban, Bécsben a régió és néhány tagállam állam- és kormányfői számba vették az előrelépést, és megegyeztek a további infrastruktúrafejlesztés prioritásairól.

A **közlekedés** területén a bécsi csúcstalálkozó a nyugat-balkáni országok alaphálózatról szóló, 2015. áprilisi megállapodását, valamint a transzeurópai közlekedési hálózatok három alapvető folyosójának a Nyugat-Balkánra történő kiterjesztéséről szóló, 2015. júniusi megállapodást vette alapul. Az országok meghatározták, hogy e folyosók egyes szakaszai mentén melyek azok a prioritásp projektek, amelyeket 2020-ra végre kell hajtani. A fenntarthatóság biztosítása és rövid távú eredmények felmutatása érdekében az országok abban állapodtak meg, hogy a soron következő, 2016 nyarára tervezett párizsi csúcstalálkozóig számos puha intézkedést hajtanak végre, például a határátkelési eljárások összehangolását és egyszerűsítését, a közúti biztonságot és karbantartási rendszereket illetően. Ezt a Közlekedési Közösségről szóló szerződés végrehajtása is támogatni fogja, amely egyszerre mozdítja majd elő a szárazföldi közlekedési piacok és infrastruktúra integrálását, és segíti a nyugat-balkáni országokat az uniós szárazföldi közlekedési normák végrehajtásában.

Az **Energiaközösség** érdekeit szolgáló, már elfogadott 35 projekt között kijelölték a prioritást képezőket, amelyek főként villamosenergia rendszerösszekötőkkel kapcsolatosak. Továbbá, az országok megállapodtak abban, hogy lépéseket tesznek a regionális villamosenergia-piac létrehozására. A már rövid távon eredményes intézkedések között szerepel például az Energiaközösségről szóló szerződésből fakadó meglévő jogi követelményeknek való teljes körű megfelelés biztosítása, ideértve olyan területeket is, mint például a szétválasztás, a harmadik felek hozzáférése, valamint a szabályozási függetlenség megerősítése.

Ami az éghajlatváltozást illeti, a csatlakozni kívánó tagállamoknak – az éghajlatra és energiaügyi politikákra vonatkozó EU 2030 kerettel összhangban álló – jelentős reformokat kell végrehajtaniuk, és eleget kell tenniük nemzetközi éghajlat-politikai kötelezettségvállalásaiknak.

Az azonosított beruházási projektekhez jelentős finanszírozásra és társfinanszírozásra lesz szükség, többek között a nyugat-balkáni beruházási kereten keresztül ahhoz, hogy a munkahelyteremtést és növekedést fellendítő, valamint a régió összekapcsolását előmozdító beruházásokat támogassanak. Erősítik a nemzetközi pénzügyi intézményekkel való koordinációt. A nyugat-balkáni országok nemzeti beruházási bizottságokat hoztak létre, amelyek egységes javaslatot dolgoztak ki a tervezett projektekről; e javaslatot most hiteles tervezési és prioritásmeghatározási mechanizmussá kell átalakítani, amely biztosítja, hogy az országok költségvetési erőforrásokkal és fiskális mozgástérrel rendelkezzenek ahhoz, hogy felvállalják a szükséges hitelfinanszírozást az összes projekt időben történő végrehajtása céljából.

Másik kulcsprioritás az **ifjúság és az oktatás**. A Bizottság üdvözli a nyugat-balkáni fiatalokat célzó pozitív menetrendről szóló megállapodást, valamint a nyugat-balkáni oktatási és képzési platformon a reformok támogatását és a kapacitásnövelést célzó 11 regionális projektről született megállapodást. Tovább népszerűsítik az Erasmus+ programok keretében tett kezdeményezéseket – többek között a külön ifjúsági keretet –, valamint a vállalkozói készséget. A Bizottság ugyancsak támogatja a Regionális Együttműködési Tanácsnak és az országoknak a diplomák kölcsönös elismerést célzó munkáját, amely javítaná a regionális mobilitást és hatékonyabbá tenné a munkaerőpiacokat.

A régió másik prioritása a **piaci integráció** továbbvitele. A Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA) révén megszüntették a mezőgazdasági és ipari termékekre kivetett vámokat és kvótákat. A régiók közötti korlátozott kereskedelmi forgalom nagyrészt a nem versenyképes üzleti tevékenység következménye. Az országok konkrét versenyképességi intézkedéseket azonosítottak az Európai Bizottságnak 2015 januárjában benyújtott gazdasági reformprogramokban. Az is fontos lesz, hogy az üzleti tevékenységhez megfelelő ösztönzők elegyét biztosítsák, elkerülve a káros hatású adóversenyt. A Bizottság összehasonlító tanulmányt fog készíteni az üzleti ösztönzőkről.

Az **információs és kommunikációs technológiák** (ikt) és az elektronikus kommunikáció területén a bővítési országoknak modellként kell tekinteniük az EU digitális egységes piacát, hogy a fogyasztók és vállalkozások számára hatékonyabb hozzáférést biztosítsanak a digitális termékekhez és szolgáltatásokhoz; a digitális hálózatok és innovatív szolgáltatások virágzásához megfelelő körülményeket és egyenlő versenyfeltételeket teremtsenek, valamint maximálisan kiaknázzák a digitális gazdaság növekedési potenciálját. A Regionális Együttműködési Tanács és az országok – az e-SEE kezdeményezés révén – már elkezdtek dolgozni az e területen folytatandó konkrét együttműködésen, pl. a nyugat-balkáni roaming-mentes zóna kialakításán.

A Bizottság maximálisan támogatja a délkelet-európai együttműködési folyamat és a Regionális Együttműködési Tanács munkáját, köztük a Délkelet-Európa 2020 stratégiát is, ideértve annak a régión belüli gazdasági együttműködés és fejlődés támogatására helyezett hangsúlyát. A Bizottság üdvözli a nyugat-balkáni hatok kezdeményezés tevékenységének fokozódását, amely a berlini folyamat keretében ugyancsak támogatta az összekapcsoltságra helyezett hangsúlyt.

A Bizottság továbbra is támogatja az e területeken végzett munkát, és új együttműködési területeket térképez fel a nyugat-balkáni országokkal. Ez magában foglalja majd az EU olyan regionális prioritásmeghatározások terén bevált gyakorlatait, mint például az intelligens szakosodási stratégia, amely további befektetést ösztönözhet a kutatásba és innovációba, valamint a szakoktatásba és -képzésbe.

b) Jósomszédi kapcsolatok és regionális együttműködés

A jósomszédi kapcsolatok és a regionális együttműködés a stabilizációs és társulási folyamat, valamint a bővítés kulcsfontosságú elemei, amelyek továbbra is hajtóerőként szolgálnak az átalakuláshoz és a stabilitás megszilárdításához az uniós tagságra vágyó délkelet-európai országokban. Intenzívebbé váltak a bilaterális és regionális kapcsolatok és együttműködés, még olyan érzékeny kérdések tekintetében is, mint például a háborús bűncselekmények, a menekültek visszatérése, a szervezett bűnözés és a rendőrségi együttműködés. A jósomszédi kapcsolatokat továbbra is különféle regionális együttműködési kezdeményezésekkel erősítik. Egyre gyakrabban kerül sor miniszterelnöki és miniszteri szintű regionális kapcsolatokra is. Fontos, hogy e kezdeményezések kiegészítő jellegűek, inkluzívak, regionális gyökerűek és regionálisan irányítottak legyenek. Augusztusban határmegállapodásokat írtak alá Montenegró és Bosznia-Hercegovina, valamint Montenegró és Koszovó között. Folytatni kell a környezetvédelmi kérdésekben folytatott regionális együttműködést, külön figyelemmel az árvíz megelőzésre és a vízkérdésre (határokon átnyúló folyómedencék), a levegőszennyezésre és a természetvédelemre (határon átnyúló védett területek).

Ugyanakkor további erőfeszítésekre van szükség a bővítési országok közötti, valamint a jelenlegi tagállamokkal fennálló **bilaterális viták** rendezése érdekében. A régió bilaterális kapcsolatait továbbra is számos megoldatlan kérdés terheli, különösen a volt Jugoszlávia

felbomlásából fakadóak, mint például az etnikumok közötti és a jogállással kapcsolatos viták, a kisebbségek helyzete, a háborús bűncselekményekért való felelősségre vonás, a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek, az eltűnt személyek, valamint a határok kijelölése. A megbékélés és felelősségteljes politikai vezetés alapvető fontosságú ahhoz, hogy Délkelet-Európában stabilitás és olyan környezet alakulhasson ki, amely hozzájárul a múlt örökségének feldolgozásához, így minimálisra csökkenti annak lehetőségét, hogy a még lezáratlan bilaterális kérdéseket politikai célokra használják fel, vagy új viták bontakozzanak ki. A régióban nagyobb támogatást kell biztosítani a megbékélést célzó erőfeszítéseknek, például a megbékélést célzó koalíció bizottságának (RECOM) tényfeltárási és megbékélési kezdeményezése révén.

Az érintett feleknek mihamarabb foglalkozniuk kell a bilaterális kérdésekkel, és azok nem hátráltathatják a csatlakozási folyamatot, amelynek meghatározott feltételrendszeren kell alapulnia. A Bizottság sürgeti a feleket, hogy tegyenek meg minden erőfeszítést a még fennálló viták megoldása érdekében, a megállapított elveknek és eszközöknek megfelelően, ideértve azt is, hogy a kérdéseket adott esetben a Nemzetközi Bíróság vagy bármely más meglévő vagy ad hoc vitarendezési szerv elé vigyék. A Bizottság üdvözi az augusztusi bécsi csúcstól jellemző pozitív hangulatot, amikor is a Nyugat-Balkán vezetői megállapodásban vállaltak kötelezettséget arra vonatkozóan, hogy nem akadályozzák egymás uniós csatlakozás felé vezető előrelépését, valamint nemzetközi választottbíróhoz fordulnak olyan esetekben, amikor az érintett feleknek nem sikerül megoldaniuk a bilaterális kérdéseket, és úgy véli, erre kell a továbbiakban építeni.

Mérőföldkőnek számító további, augusztusban kötött megállapodásokkal fontos előrelépés történt a Szerbia és Koszovó közötti kapcsolatok rendezése terén. Ezt a folyamatot nyomon kell követni, és az összes megállapodást (ideértve a Brüsszeli megállapodást³ is) végre kell hajtani. Az EU belefoglalta a két ország közötti viszony rendezésének követelményét a Szerbiával folytatott csatlakozási tárgyalások keretébe, valamint a Koszovóval kötött stabilizációs és társulási megállapodásba. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság tekintetében továbbra is fontos a jószomszédi kapcsolatok fenntartása, ideértve azt is, hogy az ENSZ égisze alatt, tárgyalások útján, további késedelem nélkül kölcsönösen elfogadható megoldást kell találni az elnevezés kérdésére.

A Bizottság továbbra is politikai támogatást kínál minden olyan országnak, amely a bilaterális kérdések mihamarabbi megoldásán fáradozik, és továbbra is aktívan támogatja a megoldás érdekében más fórumok keretei között tett erőfeszítéseket.

A Bizottság üdvözi, hogy **Törökország** támogatja a ciprusi helyzet rendezésére irányuló, az ENSZ által vezetett tárgyalások újrakezdését. Most fontos, hogy a lehető leghamarabb előrelépés szülessen e megbeszélésekkel kapcsolatban. A Tanács és a Bizottság előző években ismételten megfogalmazott álláspontjának megfelelően sürgetővé vált, hogy Törökország eleget tegyen a kiegészítő jegyzőkönyv teljes körű végrehajtására vonatkozó kötelezettségének, és előrelépjen a Ciprusi Köztársasághoz fűződő kapcsolatainak rendezésében. Ez jelentős új lendületet adhatna a csatlakozási folyamatnak. A Bizottság azt is kéri, hogy tartózkodjanak minden olyan fenyegetéstől, konfliktusforrástól és fellépéstől, amely árt a jószomszédi kapcsolatoknak és a viták békés rendezésének. A Bizottság kiáll az uniós tagállamok összes szuverén joga mellett. Ezek kiterjednek többek közt a bilaterális megállapodások megkötésére, valamint a természeti erőforrások feltárására és kiaknázására az uniós vívmányoknak és a nemzetközi jognak megfelelően, ideértve az ENSZ tengerjogi egyezményét is.

IV. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

³ 2013. április – „Első megállapodás a kapcsolatok normalizálását vezérlő elvekről”.

A fenti elemzés, valamint a mellékletben összefoglalt országspecifikus értékelések alapján a Bizottság az alábbi **következtetéseket** és **ajánlásokat** terjeszti elő:

I.

1. Az EU bővítési politikája befektetés Európa **békéjébe, biztonságában és stabilitásába**. Fokozott gazdasági és kereskedelmi lehetőséget teremt az EU és a csatlakozni kívánó országok kölcsönös előnyére.
2. A bővítési országoknak jól meghatározott kritériumokat kell teljesíteniük ahhoz, hogy csatlakozzanak az EU-hoz. A bővítési politika szavahihetősége szempontjából kulcsfontosságú a szigorú, de igazságos **feltételrendszerre, valamint a saját érdem elvére** épülő csatlakozási folyamat: egyrészt a bővítési országok messzemenő reformok végrehajtására való ösztönzéséhez, másrészt az uniós polgárok támogatásának elnyeréséhez.
3. A bővítési országok előtt álló kihívások olyan természetűek, hogy a jelenlegi Bizottság megbízatása alatt egyikük sem fog készen állni az uniós csatlakozásra. Ez alátámasztja annak szükségességét, hogy a csatlakozási folyamatban újra meg kell erősíteni az „**először a legfontosabbak**” megoldását célzó elvre helyezett fő hangsúlyt, amely a jelenlegi Bizottság **bővítési politikájának meghatározó vázát** fogja képezni.
4. Ennek megfelelően, a Bizottság továbbra is annak biztosítására irányítja erőfeszítéseit, hogy az országok prioritásként kezeljék a reformokat a **jogállamiság** – ideértve az igazságügyi reformot, valamint a szervezett bűnözés és a korrupció leküzdését is – és az **alapvető jogok** – ideértve a véleménynyilvánítás szabadságát és a – különösen a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) közösséget és a romákat érő – megkülönböztetés elleni küzdelem, valamint a demokratikus intézmények működése területén, ideértve a **közigazgatási reformot** is. Azon is munkálkodik továbbá, hogy előmozdítsa a **gazdasági fejlődést** és megerősítse a versenyképességet.
5. Az **alapok egymástól elválaszthatatlanok és egyidejűleg egymást kölcsönösen erősítik**. A jogállamiság megerősítése növeli a jobbiztonságot, ösztönzi és védelmezi a befektetést, valamint jelentősen hozzájárul a gazdasági fejlődés és versenyképesség támogatásához. Fontos, hogy a bővítési folyamat elősegítse e szinergiákat, hogy erőteljesebb lendületet adjon a gazdasági reformoknak ahhoz, hogy a csatlakozni kívánó tagállamok már csatlakozásuk előtt is élvezhessék a működő piacgazdaságok és a jogállamiság nyújtotta előnyöket, és hozzájáruljanak az Unió egészének megfelelő működéséhez.
6. A Nyugat-Balkánt és Törökországot súlyosan érintette a **menekültügyi válság**; Törökország kulcsfontosságú szerepet játszik a menekülteknek biztosított humanitárius segítségnyújtásban. E jelenség kezelése érdekében sürgősen fokozottabb együttműködésre van szükség a tágabb értelemben vett régióban, a védelemre szorulóak azonosítása, a segítségnyújtás, az EU külső határainak védelme, valamint az embercsempészetrel foglalkozó bűnszervezetek felszámolása érdekében. Az EU ehhez jelentős támogatást biztosít. Továbbá, a Bizottság azt javasolta, hogy az összes bővítési országot vegyék fel a biztonságos harmadik országokat tartalmazó uniós listára.
7. Az uniós tagság Nyugat-Balkán számára kínált egyértelmű uniós perspektívája kulcsfontosságú stabilizációs tényező egy olyan régióban, ahol fenntartott erőfeszítésekre van szükség a múlt örökségén való túllépés és a megbékélés előmozdítása céljából. A **jószomszédi kapcsolatok és a regionális együttműködés** a

stabilizációs és társulási folyamat kulcsfontosságú elemei, amelyek terén az elmúlt évben érdemi előrelépés történt.

8. A Bizottság erőteljesen támogatja az összekapcsolási programtervét, amellyel kapcsolatban az augusztusi bécsi csúcstalálkozón fontos előrelépés történt. Megállapodásra jutottak a közlekedési alaphálózatról, és most kulcsfontosságú közlekedési és energiainfrastruktúra-projektek végrehajtása következik. A Bizottság továbbra is támogatja e folyamatot, többek között az előcsatlakozási támogatási eszközökből nyújtott jelentős finanszírozással.
9. Ez a közlemény meghatározza az **EU bővítési politikájának átfogó középtávú stratégiáját**. A Bizottság továbbra is éves közleményeket fogad el, hogy számba vegye az előrelépést, következtetéseket vonjon le, ajánlásokat tegyen tematikus vagy országspecifikus kérdésekkel kapcsolatban, valamint szükség esetén kiigazításokat javasoljon az átfogó stratégiát illetően.
10. A Bizottság – kísérleti alapon, számos kulcsfontosságú reformterületen – **éves országjelentéseiben** szereplő értékeléseire vonatkozóan új, megerősített megközelítést vezetett be. Az előrelépésről történő jelentéstétel mellett több hangsúlyt fektet arra, hogy az egyes országok ténylegesen mennyire felkészültek a tagságból fakadó kötelezettségek felvállalására, valamint egyértelműbb iránymutatást biztosít az országok számára a reformok kezeléséhez. Ez növeli majd az átláthatóságot, elősegíti a reformfolyamat fokozottabb ellenőrzését valamennyi érdekelt fél, többek között a civil társadalom által, mely utóbbi számára kedvezőbb környezetet kell kialakítani. Továbbá, az összehangoltabb értékelések egymással összehasonlíthatóbbá teszik az országokat.

II.

11. **Montenegró:** Haladtak az EU Montenegróval folytatott csatlakozási tárgyalásai. A jogállamiság jogi kerete javult, és új intézményeket hoznak létre. A teljes tárgyalási folyamathoz most elengedhetetlen, hogy Montenegró teljes jogállamisági rendszere eredményeket mutasson fel, különösen a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén. A csatlakozási tárgyalások átfogó ütemét a jogállamisági fejezetekre vonatkozóan meghatározott időközi teljesítménymérő referenciaérték teljesítése, valamint a fent azonosított hiányosságok terén elért, kézzelfogható eredményekkel igazolt haladás határozza majd meg. Az összes politikai pártnak felelősségteljesen kell cselekednie, és újra konstruktív párbeszédet kell kialakítania a parlamenten belül, amely a politikai vita kulcsfontosságú fóruma. Montenegrónak biztosítania kell továbbá az új választási jogszabályok teljes körű végrehajtását. Montenegrónak csökkentenie kell államadósságát, és javítania kell ipari és mezőgazdasági termékei versenyképességét.
12. **Szerbia:** Az ország fontos olyan lépéseket tett, amelyek eredményeként várhatóan megnyitják az uniós csatlakozási tárgyalások első fejezeteit. Véglegesítette átfogó jogállamisági cselekvési tervét. Továbbá számos kulcsfontosságú megállapodást kötött Koszovóval, ami fontos mérföldkőnek számít a kapcsolatok rendezése terén. A tárgyalások átfogó üteme különösen attól függ majd, hogy e területeken sikerül-e fenntartható előrelépést elérni. A Bizottság várakozással tekint az első tárgyalási fejezetek megnyitása elé, amelyre idén kormányközi konferencia keretében kerül majd sor. A jogállamiság terén kulcsfontosságú lesz az igazságszolgáltatási reform, valamint a szervezett bűnözés és a korrupció elleni küzdelem. A gazdasági reformok folyamatát folytatni kell, különös hangsúllyal az állami tulajdonban lévő vállalatok és a közüzemi szolgáltatások átszervezésére. Szerbia régióban játszott egyre fokozódó konstruktív és vezető szerepe elengedhetetlen a regionális kötelékek és stabilitás

javításához. Szerbiát súlyosan érintette a menekültügyi válság: az év eleje óta több mint kétszázezer területén áthaladó harmadik országbeli állampolgár beáramlását kellett kezelnie.

13. **Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság:** Az ország uniós csatlakozásának folyamata továbbra is holtponton áll. A telefonlehallgatási ügygel összefüggésben feltártak csak még inkább súlyosbították a Bizottság és mások korábbi aggodalmait a bírói kar és a média politikai befolyásoltságát, az állami intézmények munkájába való egyre fokozódó politikai beavatkozást, valamint a választások lebonyolítását illetően. Ugyanakkor az országban – ahhoz képest, hogy az hol tart a csatlakozási folyamatban – továbbra is magas szinten áll az uniós vívmányokkal való jogharmonizáció. A politikai szereplőknek most teljes mértékben a Bizottság kiemelten sürgős reformjaira, valamint a politikai válság megoldására kell összpontosítaniuk. A költségvetést jobban a növekedés és munkahelyteremtés felé kell irányítani, valamint javítani kell átfogó megtervezését, átláthatóságát és végrehajtását. Továbbra is nagyon fontos, hogy döntő lépéseket tegyenek az elnevezéssel kapcsolatos kérdés rendezése felé. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságot súlyosan érintette a menekültügyi válság: az év eleje óta több mint kétszázezer, területén áthaladó harmadik országbeli állampolgár beáramlását kellett kezelnie.

A júniusi/júliusi politikai megállapodás végrehajtása terén elért eddigi eredmények fényében a Bizottság készen áll arra, hogy ajánlását kiterjessze a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársasággal folytatandó csatlakozási tárgyalások megnyitására.

Ennek viszont az lesz a feltétele, hogy folytatódjon a júniusi/júliusi politikai megállapodás végrehajtása, és jelentős előrelépés történjen a kiemelten sürgős reformok terén. E kérdést a választások után tárgyalják újra.

14. **Albánia:** Az ország stabilan halad előre a csatlakozási tárgyalások megnyitásához szükséges kulcsprioritások, különösen a közigazgatási reform, valamint az igazságszolgáltatási rendszer átfogó megreformálására való előkészületek terén. Most az igazságügyi reformcsomag elfogadására és további előrelépésre van szükség ahhoz, hogy az ország minden szinten jó eredményeket mutathasson fel a korrupciót és szervezett bűnözés elleni küzdelmet érintő proaktív nyomozások, bíróság elé állítások és jogerős elítélések terén. A bűnelkövetők parlamentből történő kizárásáról szóló jogszabály elfogadása erősítené a polgárok őket képviselő politikusokba és állami intézményekbe vetett bizalmát. Az uniós reformfolyamat fenntarthatóságának biztosításához konstruktív pártközi politikai párbeszédre van szükség. További erőfeszítésekre van szükség a költségvetési konszolidáció fenntartásához, az üzleti környezet kedvezőbbé tételéhez, valamint az informális gazdaság felszámolásához.
15. **Bosznia és Hercegovina:** Az ország visszatért az EU-integrációs folyamat előmozdításához szükséges pályára. A júliusban elfogadott reformmenetrend végrehajtása terén érdemi előrelépésre van szükség ahhoz, hogy az EU mérlegelhesse Bosznia-Hercegovina tagsági kérelmét. Az írott kötelezettségvállalásokat most a szükséges, különösen a jogállamisághoz – ideértve a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelmet is – kapcsolódó és társadalmi-gazdasági reformok elfogadásába és végrehajtásába kell átültetni. A magas munkanélküliségi ráta és az alacsony részvételi arányok leküzdése érdekében az országnak csökkennie kell a munkaerőpiaci rugalmatlanságokat, ideértve az adóék csökkentését is. A strukturált igazságügyi párbeszédet fel kell használni a Bosznia-Hercegovina igazságszolgáltatásában fennmaradó hiányosságok kezeléséhez. Továbbá, az országnak meg kell erősítenie a közigazgatást, minden szinten javítania kell az együttműködést, valamint az uniós kérdéseket illetően hatékony koordinációs mechanizmust kell létrehoznia ahhoz, hogy szembe tudjon nézni az EU felé vezető úton előtte álló kihívásokkal. Sürgősen

véglegesíteni kell az STM Horvátország EU-csatlakozásának figyelembe vétele céljából történő kiigazítását.

16. **Koszovó:** A Bizottság üdvözli a stabilizációs és társulási megállapodás aláírását, amely átfogó keretet biztosít az EU és Koszovó közötti szorosabb politikai és gazdasági kapcsolatokhoz. Jelentős előrelépésnek számít Koszovó azon határozata, hogy a koszovói konfliktussal összefüggésben elkövetett bűncselekmények bírósági tárgyalása céljából szakkamarákat hoz létre. Továbbá, kulcsfontosságú megállapodásokat kötött Szerbiával, ami fontos mérföldkőnek számít a kapcsolatok rendezése terén. Koszovónak meg kell őriznie a pozitív lendületet, többek között az előtte álló számos, különösen a jogállamiságot, valamint a szervezett bűnözés és a korrupció elleni küzdelmet érintő reformkihívás kezelésével. A kormánynak és a parlamentnek sürgősen biztosítani kell, hogy késedelem nélkül, érdemen alapuló módon nevezze ki számos független intézmény és szabályozó hatóság igazgatósági tagjait. A Bizottság üdvözli a vízumliberalizációs folyamat követelményeinek teljesítése terén elért előrelépést. Koszovó néhány hatékony rövid távú intézkedést hozott az EU-ba irányuló illegális migráció megfékezésére. A parlament számára lehetővé kell tenni, hogy – demokratikus eljárásokkal összhangban – szabad és nyílt vitát folytathasson a Koszovót érintő valamennyi kérdéssel. A gyülekezés akadályozása és a politikai célokból elkövetett erőszak nem elfogadható.

17. **Törökország:** Törökország kulcsfontosságú partner az Európai Unió számára. Az elmúlt évben Törökország és az EU tovább fokozta együttműködését közös érdeket képviselő kulcsfontosságú területeken. Törökország komoly külpolitikai és biztonsági problémákkal néz szembe, ideértve az egyre fokozódó terrorizmusveszélyt is. Továbbá, Törökország fontos menekültügyi válság előterében áll, és jelentős támogatást biztosít a területén tartózkodó több mint 2 millió szír menekült számára. Kulcsfontosságú az EU és Törökország közötti fokozott politikai párbeszéd, együttműködés és partnerség. Az Európai Tanács üdvözölte a menekültek támogatásáról és a migráció kezeléséről szóló közös cselekvési tervet, amely egy közös felelősségvállaláson, kölcsönös vállalásokon és végrehajtáson alapuló, átfogó együttműködési program részét képezi. Az EU és tagállamai kifejezésre jutatták, hogy készen állnak szorosabbra fűzni a Törökországgal folytatott együttműködést, és a meghatározott kereteken belül jelentősen fokozni politikai és pénzügyi szerepvállalásukat. A közös cselekvési terv sikeres végrehajtása hozzájárul a vízumliberalizációs menetrend teljesítésének felgyorsításához valamennyi résztvevő tagállam tekintetében, valamint a visszafogadási megállapodás teljes körű végrehajtásához. Az előrehaladást 2016 tavaszán fogják értékelni, amikor is a Bizottság kibocsátja a második vízumvégrehajtási jelentést.

Törökországban ugyanakkor a reformok előrevitelét akadályozták az ismételt választások és a politikai konfrontáció. A bírói kar munkáját jelentős hiányosságok nehezítették. Tovább romlott a helyzet a véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezés szabadsága tekintetében. A kurd kérdés rendezése holtpontra jutott. Ami általánosabban az uniós vívmányokhoz való közelítést illeti, Törökország jó felkészülési szintet ért el számos területen. Törökország működő piacgazdaság mérsékelt növekedéssel, de még foglalkoznia kell a makrogazdasági egyensúlyhiánnyal, és további strukturális reformokat kell keresztülvinnie. Az EU és Törökország fokozta a közös gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok magasabb szintre emelését célzó munkát, többek között a korszerűsítés elveinek támogatásával, a vámunió kiterjesztésével, valamint az energiaágazaton belüli szakpolitikai párbeszéd javításával.

Az EU készen áll arra, hogy közös menetrendünk teljes spektrumát illetően újra tárgyalásokat kezdjen Törökországgal. Törökországnak fel kell élénkítenie a reformokat a jogállamiság területén és az alapvető jogokat illetően. Nagyon fontos, hogy késedelem nélkül folytassák a béketárgyalásokat. A Bizottság várakozással tekint a november 1-jei választások utáni új kormányra e kulcsprioritások tekintetében folytatandó együttműködés elé.

Az Európai Tanács ugyancsak megállapította, hogy a tárgyalások előrevitele céljából – a tárgyalási keretnek és a vonatkozó tanácsi következtetéseknek megfelelően – fel kell élénkíteni a csatlakozási folyamatot. A Bizottság javasolta a 17. fejezet megnyitását, és felkéri a Tanácsot arra, hogy 2015 végéig tartson kormányközi konferenciát. A 31. fejezetre vonatkozóan 2013 decemberében naprakésszé tett átvilágítási jelentést nyújtottak be. A Bizottság felülvizsgálja a többi fejezettel kapcsolatos előrelépést, és tervei szerint 2016 tavaszáig naprakésszé tett előkészítő dokumentumokat nyújt be a 15., 23., 24. és 26. fejezetre vonatkozóan. Ezt követően a Tanács – a tagállamok helyzetének sérelme nélkül – megkezdheti az e fejezetekkel kapcsolatos tárgyalásokat. A 23. és 24. fejezetek megnyitásához szükséges előkészületek újraindítása átfogó menetrendet biztosítana Törökország számára a jogállamiság és alapvető jogok kulcsfontosságú területeit érintő reformokhoz.

A Tanács és a Bizottság előző években ismételten megfogalmazott álláspontjának megfelelően sürgetővé vált, hogy Törökország eleget tegyen a kiegészítő jegyzőkönyv teljes körű végrehajtására vonatkozó kötelezettségének, és előrelépjen a Ciprusi Köztársasághoz fűződő kapcsolatai rendezésében. A Bizottság üdvözli, hogy Cipruson az ENSZ vezetésével újrakezdték a ciprusi kérdés rendezését célzó tárgyalásokat, és most az a fontos, hogy azokkal kapcsolatban mihamarabb előrelépés történjen. Kulcsfontosságú, hogy Törökország elkötelezetten és konkrétan hozzájáruljon a kérdés átfogó rendezéséhez. Az EU kijelentette, hogy kész összeegyeztetni a rendezés feltételeit az Unió alapját képező elvekkel.

V. MELLÉKLETEK

1. Az országjelentések megállapításainak összefoglalói
2. Az éves országjelentéseket érintő változtatások
3. Legfontosabb statisztikák

1. MELLÉKLET – AZ ORSZÁGJELENTÉSEK MEGÁLLAPÍTÁSAINAK ÖSSZEFOGLALÓI

Montenegró

Ami a **politikai kritériumokat** illeti, a 2014-ben elfogadott új választási jogszabályokat – ideértve a szavazók elektronikus azonosítására vonatkozót is – teljes körűen végre kell hajtani. Nem történt politikai nyomon követés a közpénzek pártpolitikai célokra történő állítólagos felhasználásának esetével (a lehallgatási ügy) kapcsolatban.

Egyes ellenzéki pártok szeptemberben bojkottálni kezdték a parlament munkáját. Számos tüntetést is szerveztek a parlamenten kívül. Ezek végül konfrontációhoz vezettek a rendőrség és a tüntetők között, ami sérüléseket és anyagi kárt okozott. Várhatóan kellően kivizsgálják a fenti események során elkövetett összes erőszakos cselekedetet és az állítólagos rendőrségi túlkapásokat. Ugyanakkor az összes politikai pártnak újra konstruktív párbeszédet kell kialakítania a parlamenten belül.

Némi előrelépés történt a kormány és a civil társadalmi szervezetek közötti együttműködés javítása terén, különös tekintettel utóbbiak csatlakozási folyamatban való részvételére, amely tekintetében a civil társadalom továbbra is aktív szerepet játszik. Olyan körülményeket kell teremteni, amelyek ösztönzik az önkéntes munkát, a polgári aktivitást és a szociális vállalkozást.

A közigazgatási reform tekintetében Montenegró mérsékelten felkészült. Az érdemen alapuló munkaerő-felvétel biztosítása és a politikai befolyásoltság megszüntetése terén elért eredményei ugyanakkor egyenetlenek; azokat minden szinten, ideértve a felsővezetést is, biztosítani kell. Ami az államháztartási gazdálkodást illeti, Montenegrónak össze kell hangolnia számviteli standardjait a nemzetközi standardokkal, erős belső ellenőrzési mechanizmust kell létrehoznia, valamint javítania kell a jogi megfelelést.

Az igazságszolgáltatási rendszer mérsékelten felkészült. Fontos lépések történtek a jogi keret európai szabványokkal való összehangolása tekintetében, növelve ezzel a professzionalizmust és függetlenséget. A hangsúlyt most a végrehajtásra kell helyezni. 2014-ben az ügyhátalék nem csökkent jelentősen. A bírákra és ügyészekre vonatkozó etikai kódexeket összehangolták a vonatkozó európai és nemzetközi szabványokkal. Van igazságügyi reformstratégia (2014–2018) és kapcsolódó cselekvési terv. Most teljes mértékben végre kell hajtani az új munkaerő-felvételi, szakmai értékelési és előreléptetési rendszert.

A korrupció elleni küzdelem terén Montenegró bizonyos szintű felkészülést ért el. A korrupciós ügyeket – különösen a magas szinten elkövetett korrupciót – érintő hatékony vizsgálat, bíróság elé állítás és jogerős elítélések terén azonban továbbra is korlátozottak az eredmények. A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén az ország bizonyos szintű felkészültséget ért el. További erőfeszítésekre van szükség, különösen a szélesebb bünszervezetek kivizsgálása és a pénzmosás elleni küzdelem céljából.

A csatlakozási tárgyalások továbbvitele általánosságban attól is függ majd, hogy milyen előrelépés történik a jogállamiság terén: utóbbit demonstrálni, valamint értékelni is kell, a korrupció és szervezett bűnözés elleni küzdelem szavahihető eredményei alapján.

Az emberi jogok védelmének jogi kerete nagyjából összhangban van az európai előírásokkal, a végrehajtás azonban továbbra is problémás. Montenegró bizonyos szintű felkészülést ért el a véleménynyilvánítás szabadsága területén. Ugyanakkor továbbra is vannak aggályok: A jelentés által felölelt időszakban voltak – jóllehet a korábbi évekhez képest alacsonyabb számban – olyan esetek, amikor médiaszemélyiségeket és ingatlanokat értek támadások. Még több eset nincs lezárva a média ellen elkövetett erőszakos cselekmények közül, ideértve a legsúlyosabbat is, egy főszerkesztő 2004-es meggyilkolását is. Szilárd szakmai és etikai standardok és hatékony önszabályozás hiányában nem halad előre a médiaszabadság.

Montenegró továbbra is konstruktív szerepet játszott a regionális együttműködésben, és fontos lépéseket tett a célból, hogy a szomszédokkal fennálló bilaterális kérdésekre kölcsönösen elfogadható megoldást találjon, ideértve augusztusban határmegállapodások aláírását Bosznia-Hercegovinával és Koszovóval.

Ami a **gazdasági kritériumokat** illeti, Montenegró mérsékelten felkészült a működőképes piacgazdaság megteremtése terén. Némi előrelépés történt a költségvetési konszolidáció követése és az üzleti környezet javítása tekintetében. A gazdaság 2013-ban kilábalta a kettős mélypontú (2009-es és 2012-es) válságból. A 2014-es enyhe lassulás után a beruházásoknak köszönhetően újra fellendült a gazdasági növekedés. Jóllehet a Bar-Boljar-i autópálya építése, más energiaügyi, közlekedési és idegenforgalmi beruházásokkal együtt támogatja majd a gazdasági növekedést, az autópálya költsége veszélybe sodorhatja a költségvetés fenntarthatóságát. Montenegrónak csökkentenie kell államadósságát. A bankok tartósan magas szintű nemteljesítő hitelekkel, tartozásbehajtás körüli problémákkal, a piac kis méretéből fakadó alacsony nyereségességgel szembesülnek, aminek következtében kevés és drága a hitel. Csekély javulás ellenére a munkaerőpiac teljesítménye továbbra sem elégséges, a munkanélküliség pedig tartósan magas, jelenleg 18 %.

Montenegró mérsékelten felkészült arra, hogy képes legyen megbirkózni az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel. Az ipari és mezőgazdasági termékek terén ugyanakkor Montenegrót továbbra is alacsony versenyképesség jellemzi, amit javítani kell. Még mindig fontos reformokra van szükség az ország fizikai infrastruktúrájának és humántőkéjének megerősítéséhez, valamint kiszámítható és támogató szabályozási környezet biztosításához.

Ami a **tagsággal járó kötelezettségek teljesítésére vonatkozó képességet** illeti, Montenegró mérsékelten felkészült az uniós vívmányok összes fejezetét illetően, jóllehet a közelítés szintje eltérő. Ami a közbeszerzést illeti, Montenegró mérsékelten felkészült. Még több munkára van szükség a közbeszerzési ciklus folyamán előforduló korrupció megelőzése érdekében. A pénzügyi ellenőrzés tekintetében Montenegró mérsékelten felkészült, de jelentős erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az államháztartási belső ellenőrzést a közigazgatás valamennyi szintjén és az állami tulajdonú vállalatokban egyaránt végrehajtsák. Ami a statisztikát illeti, Montenegró bizonyos szintű felkészülést ért el: jelentős erőfeszítésekre van azonban szükség, különösen a makrogazdasági és üzleti statisztikák uniós szabványokkal való összehangolásának biztosításához.

Montenegró korai szakaszban jár többek között a környezetvédelem és az éghajlatváltozás előkészületei terén. A vívmányokhoz való közelítés és a közigazgatási kapacitások megerősítése továbbra is nagy kihívások elé állítja az országot.

Szerbia

Ami a **politikai kritériumokat** illeti, az érdekelt felek, ideértve a civil társadalmat is, fokozottabban bevonódtak a csatlakozási folyamatba. Jóllehet nemrégiben javult az együttműködés a hatóságok, a független szabályozó testületek és az ombudsman között, azt tovább kell erősíteni. A parlamentben korlátozni kell a sürgősségi eljárások alkalmazását. Bizonyos területeken az uniós szabványokhoz való közelítés érdekében alkotmányos reformokra lesz szükség.

Szerbia mérsékelten felkészült a közigazgatási reform területén. Átfogó cselekvési terv elfogadásával érdemi előrelépés történt. Szerbiának továbbra is el kell köteleznie magát, és végre kell hajtania reformcéljait. Továbbra is erőteljes politikai eltökéltségre van szükség a közigazgatás szakszerűségének erősítése és politikai befolyástól való mentesítése, valamint a munkaerő-felvételi és elbocsátási eljárások átláthatóbbá tétele érdekében, különösen a felsővezetői álláshelyeket illetően.

Az igazságszolgáltatási rendszer elérte a felkészülés bizonyos szintjét. Májusban új értékelési szabályokat fogadtak el a bírókra és az ügyészekre vonatkozóan. A bírósági elnökök többsége határozatlan idejű kinevezést kapott. További lépésekre van szükség a politikai befolyás kezeléséhez. A bírói kar minőségét és hatékonyságát, valamint az igazságszolgáltatáshoz való jogot a munkateher egyenetlen elosztása, a jelentős ügyhátralék, valamint az ingyenes jogi segítségnyújtás rendszerének hiánya akadályozza.

Szerbia bizonyos szintű felkészülést ért el a – továbbra is széles körben elterjedt – korrupció megelőzése és leküzdése terén. A korrupció elleni erőfeszítések kapcsán eddig még nem születtek jelentős eredmények. Az intézményi felállás még nem bír hiteles eltántorító erővel. Korrupciós esetekben, ideértve a magas szinten elkövetett korrupciót is, eredményeket kell felmutatni a hatékony nyomozások, bíróság elé állítás és jogerős elítélések terén.

Szerbia bizonyos felkészültségi szintet ért el a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén. Az új DNS és kábítószer vegyi laboratóriumok megkezdték működésüket. Az ország aktívan hozzájárul a nemzetközi és regionális együttműködéshez. Szerbia pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó, valamint pénzügyi nyomozási stratégiát fogadott el, de továbbra sem rendelkezik átfogó stratégiai képpel a területén megvalósuló szervezett bűnözés helyzetéről. A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén szavazható eredményeket kell felmutatni.

Az alapvető jogok tiszteletben tartását szolgáló jogi és intézményi keret helyén van, és országszerte biztosítani kell annak következetes végrehajtását, többek között a kisebbségek védelme tekintetében. Még többet kell tenni a média szabadságának és a véleménynyilvánítás szabadságának teljes körű gyakorlásához szükséges feltételek megerősítéséhez, amely területen Szerbia bizonyos szintű felkészülést ért el. További tartós erőfeszítésekre van szükség a romák, a menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerülő személyek helyzetének javítása érdekében. A hatóságok lépéseket tettek, hogy megerősítsék a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) személyek jogainak védelmét, és újra elősegítették a belgrádi büszkeségnap felvonulást. Ugyanakkor továbbra is szükség van, hogy olyan kultúra alakuljon ki, amelyben jobban tiszteletben tartják az LMBTI személyeket.

Szerbia konstruktívan részt vett a regionális kezdeményezésekben, és azon munkálkodott, hogy a megbékélés és jószomszédi viszonyok szellemében javítsa bilaterális kapcsolatait. Pozitív üzenetet jelentett az, hogy a miniszterelnök részt vett a srebrenicai mészárlásról tartott júliusi megemlékezésen.

A **Kosзовóhoz fűződő viszony rendezését** illetően Szerbia továbbra is elkötelezett a 2013 áprilisában kötött, „a kapcsolatok normalizálását vezérlő elvekről szóló első megállapodás”, illetve az EU által vezetett párbeszéd keretében született egyéb megállapodások végrehajtása iránt. Augusztusban kulcsfontosságú megállapodásokat véglegesítettek az energiaügy, távközlés, a szerb többségű települések társulásának/közösségének létrehozása, valamint a mitrovicai híd tekintetében. A párbeszéd további konkrét eredményeket ért el a jogérvényesülés, polgári védelem, integráció, járműbiztosítás, vámbeszédés és az integrált határigazgatás területén. Konstruktív tárgyalásokat folytattak a Koszovóból eredő migrációs áramlások kezelése terén folytatott együttműködésről. A megtett lépések új lendületet adtak a kapcsolatok rendezésének, és várhatóan pozitív és kézzel fogható hatást gyakorolnak majd mind Koszovó, mind Szerbia állampolgárainak mindennapi életére.

Ami a **gazdasági kritériumokat** illeti, Szerbia mérsékelten felkészült a működőképes piacgazdaság megerősítése terén. Érdemi előrelépés történt egyes szakpolitikai hiányosságok kezelése vonatkozásában, és fenn kell tartani a strukturális reformok továbbvitelének pozitív lendületét. Szerbia gazdasága kezd kilábalni a recesszióból. Jelentős költségvetési konszolidációs intézkedéseknek és a hatékonyabb adóbehajtásnak köszönhetően ugrásszerűen csökkent a költségvetési hiány. A költségvetési konszolidációt fenn kell tartani, és a reformok

terv szerinti végrehajtásával kell alátámasztani. A továbbra is nagyon alacsony infláció lehetővé tette, hogy a központi bank csökkentse a kamatlábakat. A munkanélküliség 20 % alá csökkent, de így is nagyon magas. Előrelépés történt az állami tulajdonban lévő vállalatok és fő közüzemi szolgáltatások átszervezése terén, de azt még folytatni kell. A magánszektor fejletlen, jogállamisági hiányosságok és a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés akadályozzák. A gazdasági reformok folyamatát folytatni kell, különös hangsúllyal az állami tulajdonban lévő vállalatok és a közüzemi szolgáltatások átszervezésére.

Szerbia mérsékelten felkészült arra, hogy képes legyen megbirkózni az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel. Az oktatási rendszer továbbra sem hatékony, a fizikai infrastruktúra fejletlen, az informális szektor és az állami támogatás pedig jelentős mértékű. Szerbiának javítania kell az oktatási rendszer minőségét, azt a munkaerőpiaci igények felé kell orientálnia, ösztönöznie kell a magánbefektetéseket, valamint fokoznia kell az állami infrastrukturális projektek végrehajtását. Jobban szabályoznia kell az adójellegű terheket, és átlátható keretet kell kialakítani a magánszektor állami támogatásához azáltal, hogy azt hatékony és horizontális célkitűzések – mint pl. a kkv-k és a kutatás-fejlesztés támogatása – szolgálatába irányítja át.

Ami a **tagsággal kapcsolatos kötelezettségek felvállalására vonatkozó képességet** illeti, Szerbia általánosságban folytatta az uniós vívmányokhoz való közelítést. A megfelelő pénzügyi és emberi erőforrások, valamint stabil stratégiai keretek létfontosságúak a reformok ütemének fenntartásához. A szerb jogszabályokat mára nagyjából közelítették az uniós joghoz olyan területeken, mint például a szellemi tulajdon, a trösztellenes intézkedések és összefonódások, valamint a monetáris politika. A régióban példaértékűnek számít, hogy Szerbia a nemzeti hatóságok, donorok és nemzetközi pénzügyi szervezetek képviselőiből álló nemzeti beruházási bizottságot hozott létre, hogy koordinálja az ország beruházási politikáját a tervezett projektek egységes sorrendjének kulcsfontosságú ágazataiban (energiaügy, közlekedés, környezetvédelem és gazdasági infrastruktúra). A közbeszerzés, statisztika és pénzügyi ellenőrzés területén Szerbia mérsékelten felkészült. A csatlakozásig fokozatosan harmonizálnia kell kül- és biztonságpolitikáját az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájával.

Drasztikusan megnöttek a vegyes migrációs áramlások, ami jelentős terhet ró Szerbia menekültügyi és migrációs keretére. Szerbia – az EU és mások támogatásával – jelentős erőfeszítést tett annak biztosítására, hogy az országon áthaladó harmadik országbeli állampolgárok menedéket és humanitárius ellátást kapjanak. Ugyanakkor folyamatos erőfeszítésekkel kell foglalkoznia a szerb állampolgárok által az EU-ban és a schengeni országokban benyújtott megalapozatlan menedékkérelmek megnövekedett számával, a vízummentes rendszer fenntartása céljából.

Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság

A **politikai kritériumokat** illetően, az elmúlt években jelentett komoly kihívások eltörpülnek az ország 2001 óta legsúlyosabb politikai válsága mögött: a lehallgatott – a jelek szerint magas rangú kormánytisztviselőket érintő – telefonbeszélgetések az alapvető jogok megsértésére, a bírói kar munkájába, a média szabadságába és a választások lebonyolításába való beavatkozásra, valamint politikai befolyásoltságra és korrupcióra utalnak. Az előrehaladásról készült korábbi jelentések már jelezték az e kérdésekkel kapcsolatos aggályokat. A politikai párbeszéd felszámolása és a kérdésekben való konszenzus kialakítása körüli nehézségek ismételten rávilágítottak az országban uralkodó megosztott politikai környezetre.

A biztos által – három európai parlamenti képviselő segítségével – júniusban/júliusban elősegített megállapodásnak köszönhetően a fő ellenzéki párt parlamenti képviselői a

parlament munkájának több mint egy éven át tartó bojkottálása után szeptember 1-jén visszatértek a parlamentbe. A bojkott súlyosan kihatott az intézmény végrehajtói ág feletti felügyeletére. Más kulcsfontosságú testületeknek sem sikerült hatékony felügyeletet gyakorolniuk. Megkezdődött a politikai megállapodás végrehajtását célzó munka. A végrehajtásnak folytatódnia kell, és még sok a tennivaló a kiemelten sürgős reformok⁴ körül ahhoz, hogy az ország ezek és más, már korábban elfogadott reformcélkitűzések terén eredményeket tudjon felmutatni.

Az etnikumok közötti helyzet továbbra is törékeny. Még be kell fejezni a 2001-es konfliktust lezáró és a többnemzetiségű kapcsolatokhoz keretet biztosító ohridi keretmegállapodás felülvizsgálatát.

Miután a rendőrség 18 emberéletet követelő jelentős műveletet hajtott végre Kumanovo albán etnikumú városrészében, az ország összes politikai vezetője a nyugalom helyreállítását szorgalmazta, és hangsúlyozta, hogy ezen incidenst nem szabad etnikumok közöttinek tekinteni. A Kumanovóban történt eseményeket még teljes körűen ki kell vizsgálni.

A civil társadalmi szervezetek konstruktív szerepet játszottak a válság kapcsán azzal, hogy etnikai hovatartozástól függetlenül követeltek elszámoltathatóságot a politikai vezetőktől. Ugyanakkor azonban a szervezetek továbbra is aggodalmuknak adtak hangot működésük nehéz légkörével, a kormány korlátozott párbeszédre való hajlandóságával, valamint a politikusok és kormányközeli média nyilvános támadásaival kapcsolatban.

Az ország mérsékelten felkészült a közigazgatási reform területén. Némi előrelépés történt egyes kérdéseket illetően. Ugyanakkor a politikai befolyás körüli aggályok még inkább kiéleződtek a lehallgatások összefüggésében, az érdemen alapuló munkaerő-felvétel pedig továbbra sem alakult kedvezően. Tovább romlott a nyilvánosság intézmények működésébe vetett bizalma. Lépéseket tettek az államháztartási gazdálkodás megreformálására, de még létre kell hozni a középtávú költségvetési keretet, és javítani kell a költségvetési átláthatóságot.

Törökország igazságszolgáltatási rendszere elérte a felkészülés bizonyos szintjét. A helyzetben 2014 óta visszaesés mutatkozik, mivel az elmúlt évtized reformfolyamatát súlyosan aláásta a bírói kar munkájába való jelenlegi és potenciális politikai beavatkozás. A lehallgatott beszélgetésekből fakadó törvénysértések és bűncselekmények gyanúját még teljes körűen ki kell vizsgálni. A hatóságoknak most tényleges politikai elszántságot kell tanúsítaniuk az igazságszolgáltatási rendszer teljes körű függetlenségének biztosítására vonatkozóan, ideértve annak lehetővé tételét is, hogy az újonnan kinevezett szakügyész akadálytalanul kivizsgálhassa a lehallgatott hanganyagokat és azok tartalmát.

A korrupció elleni küzdelem terén bizonyos szintű felkészülést sikerült elérni. A jogalkotási és intézményi vívmányokat azonban elhomályosította a politikai eltökéltség hiánya, valamint a releváns testületek munkájába való politikai beavatkozás, különösen magas szintű ügyekben. Még eredményeket kell felmutatni a hatékony bünvádi eljárások terén, különös tekintettel a magas szinten elkövetett korrupcióra.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén az ország bizonyos szintű felkészültséget ért el. Még kellő kapacitást és szakértelmet kell létrehozni ahhoz, hogy a pénzügyi nyomozásokat és vagyoneklobzást szisztematikusan végezzék.

⁴ A kiemelten sürgős reformok: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_urgent_reform_priorities.pdf. A vezető szakértői csoport ajánlásai: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_recommendations_of_the_senior_experts_group.pdf

Az emberi jogok védelmének jogi kerete nagyjából összhangban van az európai előírásokkal, ugyanakkor hiányzik a végrehajtás, különösen a börtönreform, a romák integrációja, valamint a gyermekek és fogyatékossgal élők jogai terén. A leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) közösségnek továbbra is megkülönböztetést és homofób médiatartalmakat kell elszenvednie. Az ország bizonyos szintű felkészülést mutat a véleménynyilvánítás szabadsága terén. E szabadság gyakorlása ugyanakkor komoly problémát okoz a jelenlegi médiakultúrában és politikai légkörben, és az ország további visszaesést mutat e területen. Aggodalomra ad okot, hogy továbbra is korlátozni próbálják a közérdekű kérdésekkel kapcsolatos médiajelentést.

Az ország általánosságban jó kapcsolatokat ápol a bővítési folyamatban érintett többi országgal, és aktív szerepet játszik a regionális együttműködésben. Lépések történtek a jószomszédi kapcsolatok javítására. Sürgősen rendezni kell Görögországgal az elnevezés kérdését.

A **gazdasági kritériumok** vonatkozásában Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság jó felkészülési szintet ért el a működő piacgazdaság létrehozása terén. Az országban stabil a makrogazdasági környezet, amelyet szilárd monetáris politika, kedvező piacra lépési feltételek és szilárd lábakon álló jogi rendszer segít. Az államháztartási gazdálkodás terén volt némi visszaesés. A középtávú költségvetési célkitűzések enyhültek, az állami kiadások összetétele továbbra is átutalásokra és támogatásokra irányul, a teljes államadósság alakulása, valamint annak átláthatósága pedig továbbra is aggodalomra ad okot. A költségvetést jobban a növekedés és munkahelyteremtés felé kell irányítani, valamint javítani kell átfogó megtervezését, átláthatóságát és végrehajtását. A nemteljesítő hitelek magas szintje korlátozta a hitelkínálatot, és további politikai fellépést igényel. A munkanélküliség továbbra is magas, 28 %.

A gazdaság mérsékelten felkészült arra, hogy képes legyen megbirkózni az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel. A közvetlen befektetés következtében némi előrelépés történt az exportstruktúra diverzifikálása terén, tovább erősödtek a kereskedelmi és befektetési kapcsolatok az EU-val. Az országnak ugyanakkor javítania kell az emberek, különösen a fiatalok, foglalkoztathatóságát azáltal, hogy oktatását jobban összehangolja a munkaerőpiaci igényekkel, erősíti a közvetlen külföldi befektetők és a hazai gazdaság közötti kötelékeket, valamint jobban előtérbe helyezi a befektetést.

Ami a **tagsággal kapcsolatos kötelezettségek felvállalására vonatkozó képességet** illeti, az ország viszonylag jó szintet ért el az uniós vívmányokhoz való közelítés terén. Több hangsúlyt kell fektetni az igazgatási kapacitásra és az eredményes végrehajtásra. A területek többségében – ideértve a közbeszerzést, a statisztikát és a pénzügyi ellenőrzést is – az ország mérsékelten felkészült. Általánosságban további erőfeszítésekre van szükség, különösen azon a néhány területen, ahol az ország felkészülése még mindig kezdeti szakaszban jár.

Drasztikusan megnöttek a vegyes migrációs áramlások, ami jelentős terhet ró az ország menekültügyi és migrációs keretére. A hatóságok intézkedéseket tettek arra, hogy biztonságosabb áthaladást tegyenek lehetővé területükön a harmadik országbeli állampolgárok számára, valamint menedéket és humanitárius ellátást nyújtottak az EU, valamint mások segítségével.

Albánia

Ami a **politikai kritériumokat** illeti, a 2015 júniusában tartott helyhatósági választások nagyobb fennakadások nélkül mentek végbe. A választási hatóságok pártatlansága és szakszerűsége, valamint a választási folyamat átfogó politikai befolyásoltsága körüli aggályokat még nem sikerült eloszlatni. 2014 decemberében a parlament állásfoglalást fogadott el, amelyben felvázolta a kormányon lévő többség és a fő ellenzéki párt folyamatos

konstruktív politikai párbeszédének alapjait. Ez véget vetett a parlament fő ellenzéki párt általi, hat hónapon át tartó bojkottjának. Ugyanakkor még többet kell tenni a megosztott politikai környezet kezeléséhez és konstruktív pártközi párbeszéd biztosításához.

Ami a közigazgatási reformot illeti, Albánia mérsékelten felkészült. Átfogó reformstratégiákat és új közigazgatási eljárási kódexet fogadtak el. Ugyanakkor erőfeszítésekre van szükség a szakszerű és politikai befolyástól mentes közigazgatás célkitűzésének eléréséhez, a helyi önkormányzati egységek pénzügyi és igazgatási kapacitásának növeléséhez, valamint a közszolgálati törvény helyi szintű hatékony végrehajtásának biztosításához.

Albánia igazságszolgáltatási rendszere a felkészülés korai szakaszában jár. Az igazságszolgáltatási rendszerben továbbra is jelentős hiányosságok mutatkoznak a bírák és ügyészek függetlenségét és elszámoltathatóságát, a határozatok végrehajtását, az intézményközi együttműködést, valamint az igazságszolgáltatás igazgatását illetően, ami továbbra is lassú. Ad hoc parlamenti bizottságot hoztak létre a célból, hogy átfogó és inkluzív igazságügyi reformot koordináljon. A következő kulcsfontosságú lépések között szerepel az igazságügyi reformstratégia és cselekvési terv elfogadása, majd azt követően a szükséges intézményi, jogalkotási és eljárási intézkedések elfogadása.

Albánia bizonyos szintű felkészülést ért el a korrupció elleni küzdelem területén. Új korrupcióellenes stratégiát és cselekvési tervet fogadtak el, a korrupció ugyanakkor továbbra is széles körben elterjedt, és további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az ország előreléphessen és minden szinten jó eredményeket mutathasson fel a nyomozások, bünvádi eljárások és jogerős elítélések terén. Javítani kell a proaktív nyomozásokat, a szisztematikus kockázatértékeléseket és az intézményközi együttműködést. A korrupció elleni küzdelemben érintett intézmények függetlenségét meg kell erősíteni, mivel továbbra is politikai nyomásnak és más indokolatlan befolyásolásnak vannak kitéve.

Az ország bizonyos felkészültségi szintet ért el a szervezett bűnözés elleni küzdelem tekintetében. Albánia számos bűnüldözési műveletet végzett, melyek eredményeként kiterjedt kannabisztermesztést semmisített meg. Ugyanakkor a regionális és hazai bűnügyi piac becsült értékéhez képest továbbra is elenyésző azon jogerős elítélések száma, amelyek eredményeként ténylegesen sikerült bűnszervezeteket felszámolni. Továbbra sem használják kellően a pénzügyi nyomozásokat, a pénzmosás elleni intézkedéseket, valamint a vagyoneklobzást. Albániának eredményeket kell felmutatnia a szervezett bűnözést – ideértve a pénzmosást is – érintő proaktív nyomozások, bíróság elé állítások és jogerős ítéletek, és a bűnszervezetek hatékony felszámolása terén.

Az emberi jogok védelmének jogi kerete nagyjából összhangban van az európai előírásokkal, ugyanakkor a vonatkozó jogszabályok és stratégiák hatékony végrehajtása korlátozott, az emberi jogokat védő mechanizmusok betartatása pedig továbbra sem elégséges. A véleménynyilvánítás szabadsága tekintetében Albánia elért bizonyos felkészülési szintet. Általánosságban elmondható, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának környezete nagyrészt fennáll, a jogszabályok végrehajtását ugyanakkor még javítani kell. A szabályozó hatóságok és a közszolgálati műsorszolgáltató függetlenségét tovább kell erősíteni. A tulajdonjogok érvényesítését továbbra is biztosítani kell, az ingatlanbejegyzés, visszaszolgáltatás és kártérítés folyamatai pedig még nem teljeseek. A roma és egyiptomi közösségnek nagyon nehéz életkörülményekkel, valamint gyakori társadalmi kirekesztéssel és megkülönböztetéssel kell szembenéznie. A megkülönböztetés elleni küzdelem terén tovább kell fejleszteni az ítélkezési gyakorlatot. A gyermekek jogainak védelmét célzó intézményi mechanizmusok továbbra is nagyon gyérek. A fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere nem felel meg a nemzetközi előírásoknak.

Albánia továbbra is aktívan részt vesz a regionális együttműködésben, és jószomszédi kapcsolatokat tart fent, a stabilizációs és társulási megállapodásban tett vállalásainak megfelelően.

Ami a **gazdasági kritériumokat** illeti, Albánia mérsékelten felkészült a működőképes piacgazdaság megteremtése terén. Némi előrelépés történt a makrogazdasági stabilitás fejlesztése terén, és javultak a növekedési kilátások. Az infláció továbbra is alacsony. Ugyanakkor továbbra is jelentős kihívásokkal kell számolnia. További erőfeszítésekre van szükség a költségvetési konszolidáció fenntartásához, az üzleti környezet kedvezőbbé tételéhez, valamint az informális gazdaság felszámolásához. Albániának ugyancsak javítania kell a költségvetési igazgatási keretet, valamint foglalkoznia kell a nemteljesítő hitelek magas szintjével. A munkanélküliség (17,5 %) és az informális foglalkoztatás szintje továbbra is magas.

Ami az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel való megbirkózás képességét illeti, Albánia elért bizonyos felkészülési szintet. Némi előrelépés történt az oktatás, a közlekedés és az energiaipari infrastruktúra tekintetében. Ugyanakkor az emberi és fizikai tőke tekintetében jelentős ráfordításokra lesz szükség ahhoz, hogy Albánia versenyképesebbé váljon. Albániának javítania kell a felsőoktatás minőségét, és folytatnia kell a szakoktatás és -képzés átszervezését, el kell fogadnia és végre kell hajtania a nemzeti közlekedési és energiaügyi stratégiát, valamint csökkentenie kell az olyan nem vámjellegű kereskedelmi akadályokat, mint például az élelmiszerbiztonság hiányosságai.

Albánia számos területen folytatta az uniós követelményeknek megfelelő jogharmonizációt, így javította a **tagsággal járó kötelezettségek felvállalására vonatkozó képességét**. Az ország számos területen – így például a pénzügyi ellenőrzés területén – mérsékelten felkészült, más területeken – például a közbeszerzés és a statisztika területén – pedig elért bizonyos felkészülési szintet. Ugyanakkor Albániának jelentős erőfeszítéseket kell tennie azért, hogy felgyorsítsa az uniós vívmányok végrehajtását célzó előkészületeket. Folytatnia kell a közlekedési és energiaügyi hálózatok fejlesztése terén megkezdett munkát. Az uniós vívmányok végrehajtásával megbízott testületek igazgatási kapacitását és szakmai színvonalát javítani kell, és biztosítani kell a szabályozó testületek függetlenségét. Továbbra is kiemelkedő fontosságú az átláthatóság és az elszámoltathatóság fokozása, különös tekintettel a közbeszerzési rendszer és az államháztartás-igazgatás hatékony, eredményes és átlátható működésére.

Az albán hatóságoknak további erőfeszítésekkel kell kezelniük azon nyilvánvalóan megalapozatlan menedékjog iránti kérelmek egyre növekvő számát, amelyeket állampolgárai nyújtanak be uniós tagállamokhoz és schengeni társult országokhoz. A vízumliberalizáció utáni monitoring mechanizmus révén fokozni kell a fenti negatív jelenség leküzdését célzó összes intézkedést, különös tekintettel arra, hogy a nyár folyamán további növekedett az ilyen kérelmek száma.

Bosznia-Hercegovina

Ami a **politikai kritériumokat** illeti, a 2014 októberében tartott általános választásokat hatékonyan irányították, rendben és versenyszerű környezetben bonyolították le. Bosznia-Hercegovina parlamenti közgyűlése megkezdte működését és a jogalkotási menetrend végrehajtását. A fontos elvégzendő társadalmi-gazdasági reformokat meghatározó reformmenetrend elfogadását a végrehajtás kezdeti előrelépése követte. Még javítani kell az állami szintű, az entitás szintű és a brčkoi kerületi parlamentek közötti együttműködést. Valamennyi kormány szint között szorosabb együttműködést és koordinációt kell létrehozni, nem utolsósorban a fő társadalmi-gazdasági kihívások kezelésére.

Az ország alkotmánya összetett intézményi felépítést hozott létre, amely továbbra sem elég hatékony, és különböző értelmezéseknek van kitéve. Az alkotmány továbbra is sérti az emberi jogok európai egyezményét, ahogyan azt az Emberi Jogok Európai Bírósága által a *Sejdić-Finci* ügyben hozott ítélet is kimondja, és ezért módosításra szorul.

Az ország a közigazgatási reform korai szakaszában jár, magas szintű politikai befolyásoltság és gyenge szolgáltatásnyújtás jellemzi. Olyan új átfogó stratégiai keretet kell létrehozni, amely megfelelő politikai iránymutatást biztosít az országban végbemenő közigazgatási reformhoz.

Bosznia-Hercegovina igazságszolgáltatási rendszere elérte a felkészülés bizonyos szintjét. Ágazati igazságügyi reformstratégiát fogadtak el, amelyet most végre kell hajtani. Szeptemberben a strukturált párbeszéd keretében tartott miniszteri ülésen a hatóságok megismételték az iránti kötelezettségvállalásukat, hogy közösen dolgozzák ki az igazságszolgáltatási reform fő jellemzőit.

Bosznia-Hercegovina bizonyos szintű felkészülést ért el a korrupció elleni küzdelem területén. Új korrupcióellenes stratégiát és cselekvési tervet fogadtak el a 2015 és 2019 közötti időszakra. Jelentősen nőtt a vagyontárgyak elkobzása. A korrupció továbbra is széles körben elterjedt, és az azzal kapcsolatos politikai kötelezettségvállalást eddig nem sikerült konkrét eredményekbe átültetni. A jogi és intézményi keret továbbra is gyenge és nem megfelelő. A jogszabályok végrehajtásának hiánya negatívan hat a polgárookra és intézményekre. A hatályos szankciók nem elég elrettentő erejűek a korrupció ellen.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén az ország ugyancsak elért bizonyos szintű felkészülést. Jóllehet az elmúlt évben számos sikeres, nagyobb méreteket öltő közös műveletre került sor, amelyek közül néhány szomszédos országokat is érintett, országszerte jelentősen javítani kell az összes intézmény közötti koordinációt és együttműködést. A jogerős elítélések száma továbbra is alacsony. A pénzügyi nyomozásokat továbbra sem használják kellően. A stratégiai koordináció hiánya akadályozza a hatékony rendőrségi működést.

Az emberi jogokat és a kisebbségek védelmét illetően Bosznia-Hercegovinának számos kihívással kell szembenéznie. Az emberi jogok tiszteletben tartását célzó jogi és intézményi keret jelentős fejlesztésekre szorul, az elfogadott jogszabályokat pedig hatékonyan végre kell hajtani, különös tekintettel a megkülönböztetés ellenes vonatkozásokra. A jelentéstételi időszakban romlottak a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának feltételei. Jóllehet e területen sikerült bizonyos szintű felkészülést elérni, és nagyjából megvannak a jogi rendelkezések, az intézményi és politikai környezet továbbra sem kedvező olyan feltételek megteremtéséhez, amelyek mellett teljes körűen lehetne gyakorolni a véleménynyilvánítás szabadságát. A leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális közösséget továbbra is érték fenyegetések és támadások. Lépéseket tettek a roma kisebbség nyilvántartásba vétele és lakhatásának rendezése céljából, de korlátozott fellépés történt az egészségügyet, oktatást és foglalkoztatást illetően.

Az ország továbbra is aktívan részt vesz a regionális kezdeményezésekben, és előrelépést tett a jószomszédi kapcsolatok terén, többek között azzal, hogy augusztusban határmegállapodást írt alá Montenegróval. Májusban Bosznia-Hercegovina átvette az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának soros elnökségét.

Ami a **gazdasági kritériumokat** illeti, Bosznia-Hercegovina korai szakaszban jár a működőképes piacgazdaság megteremtése terén. Némi előrelépés történt az üzleti környezet javítását illetően, különösen a piacra lépés megkönnyítése és az építési engedélyek megadása terén. A 2014-es árvizek utáni visszaesés ellenére a gazdasági növekedés ellenálló maradt. Ugyanakkor a nehéz munkaerőpiaci körülmények nagyjából változatlanok maradtak, a munkanélküliség 27,6 %, a fiatalok körében pedig eléri a 62,7 %-ot. A magas

munkanélküliségi ráta és az alacsony részvételi arányok leküzdése érdekében az országnak csökkennie kell a munkaerőpiaci rugalmatlanságokat, ideértve az adóék csökkentését is. Romlott az államháztartás minősége és fenntarthatósága. Az üzleti környezet továbbra is gyenge, és akadályozza az erőteljesebb gazdasági fellendülést. A kormánynak javítania kell az állami szektor irányításának minőségét, különösen azzal, hogy nagyobb költségvetési teret teremtsen a növekedést fokozó tőkebefektetéshez. Továbbá, konkrét lépésekre van szükség a költségvetési igazgatási keret javításához, a privatizáció előreviteléhez, valamint az üzleti környezet javításához.

Bosznia-Hercegovina korai szakaszban jár ahhoz, hogy képes legyen megbirkózni az Unió belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel. Nemi előrelépés történt az energiapiacok liberalizációja terén. Ugyanakkor az ország versenyképességének megerősítéséhez a hatóságoknak különös figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy stratégiaibb megközelítést alakítsanak ki az oktatási és képzési rendszer hiányosságainak leküzdésére; a bonyolult exporteljárások egyszerűsítésére, valamint egy közlekedési és energiaügyi stratégia kialakítására.

Bosznia-Hercegovina az **európai szabványokhoz** való közelítés korai szakaszában jár. Sikert ért el a közbiztonság és a belső piac területén. Az ország korai szakaszban jár a közlekedés területén, de a közlekedési politika júliusi elfogadása pozitív lépésnek számít ahhoz, hogy az ország előnyököt követhessen az összekapcsolási programtervből. A szakpolitikai területek többségében ugyanakkor jelentős erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az ország tovább közelítsen az uniós vívmányokhoz. Ez magában foglalja a pénzügyi ellenőrzést és a statisztikát, amely területeken az ország korai szakaszban jár, és fontos lépésekre van szükség a fennmaradó prioritások kezeléséhez. E tekintetben be kell fejezni a 2013-as népszámlálási adatok feldolgozását és az eredmények közzétételét. További fenntartott erőfeszítésekre van szükség különösen a jogérvényesülés, szabadság és biztonság kérdéseiben, a verseny, az ipar és a kkv-k, a mezőgazdaság, a környezetvédelem és éghajlatváltozás, az energiaügy, az információs társadalom és a média területén.

Koszovó

Ami a **politikai kritériumokat** illeti, a 2014. júniusi választásokat követő, hat hónapig elhúzódó politikai patthelyzet kulcsfontosságú reformokat késleltetett. Decemberben azzal ért véget, hogy a Koszovói Demokratikus Párt (PDK) koalíciót alakított a Koszovói Demokratikus Ligával (LDK) és kisebbségi pártokkal. Augusztusban a koszovói parlament alkotmánymódosításokat szavazott meg olyan szakkamarák és szakügyészség létrehozása céljából, amelyek feladata a koszovói konfliktus után elkövetett súlyos, határokon átnyúló és nemzetközi bűncselekmények büntetőeljárás alá vonása. Augusztusban a kormánynak is kulcsfontosságú megállapodásokat sikerült elérnie Belgráddal. Mindkettőhöz a kormány határozott politikai elkötelezettségére volt szükség.

Fokozódott a kormány és az ellenzék közötti polarizáció. Ellenzéki tagok voltak érintettek a kormány ellen irányuló erőszakos ügyekben, akik kritizálták utóbbit a szakkamarákról hozott közelmúltbeli döntése, a Belgráddal kötött párbeszéd-megállapodás, valamint a Montenegróval kötött határkijelölési megállapodás miatt.

Számos független intézmény és szabályozó hatóság jelenleg nem működőképes, vagy munkáját kedvezőtlenül befolyásolja az igazgatósági tagok késedelmes kinevezése. Mind a kormánynak, mind a parlamentnek sürgősen ki kell választania ezen intézmények igazgatósági tagjait, és mechanizmusokat kell meghatározniuk elszámoltathatóságukat illetően. A kinevezéseknek szakmai képzettségen és érdemen, és nem politikai patronázson kell alapulniuk. E tekintetben pozitív fejlemény az ombudsman közelmúltbeli megválasztása.

A kormány erősítette a közigazgatási reformra helyezett hangsúlyt, amelynek sikerült bizonyos felkészülési szintet elérnie. Érdemi előrelépés történt a jogi és stratégiai keret előmozdítása terén. A közigazgatás ugyanakkor továbbra is politikai befolyás alatt áll, ami komoly aggodalomra ad okot. Az egész közigazgatásban megfelelő felügyelettel kell javítani az elszámoltathatóságot. Kerülni kell a kormányhivatalok felelősségi területei közötti átfedést. A költségvetés végrehajtásának parlament általi felügyeletét megbízhatóbbá és átláthatóbbá kell tenni. Minden közintézményben hatékony és eredményes pénzgazdálkodást kell biztosítani.

Koszovó igazságszolgáltatási rendszere a felkészülés korai szakaszában jár. Négy alapvető jogszabály tekintetében módosító csomagot fogadtak el, ezzel lépést tettek az igazságügyi rendszer korszerűsítése felé. A bírói kar ugyanakkor továbbra politikai beavatkozásnak van kitéve. További erőfeszítésekre van szükség a jogi és gyakorlati függetlenség biztosításához, a bírói karon belüli korrupció megelőzéséhez és leküzdéséhez, képzetesebb személyzet felvételéhez és képzéséhez, valamint megfelelő erőforrások elosztásához.

A korrupció elleni küzdelem terén Koszovó a felkészülés korai szakaszában jár. Átfogó és stratégiai megközelítésre van szükség ahhoz, hogy Koszovó valós eredményeket mutathasson fel az országban meggyökeresedett korrupció elleni küzdelem terén. Még eredményeket kell felmutatni a sikeres büntetőeljárások és elítélések terén. A magas szinten elkövetett korrupciót ritkán vizsgálják ki, így eddig még nem születtek jogerős elítélések.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén Koszovó a felkészülés korai szakaszában jár. Néma előrelépés történt az intézményközi együttműködés, valamint a bűnüldöző hatóságok közötti, nyomozásokkal kapcsolatos információcsere terén. Ugyanakkor továbbra is alacsony a nyomozások és jogerős elítélések száma. Vagyonelemek ritkán alkalmaznak. A stratégiákra és cselekvési tervek helyezett hangsúly nem homályosíthatja el annak szükségességét, hogy a Koszovóban meggyökeresedett szervezett bűnözés elleni küzdelem terén valós eredményeket kell felmutatni. Koszovó fokozta erőfeszítéseit a terrorizmus elleni küzdelem terén, de a radikalizálódást illetően továbbra is jelentős kihívásokkal kell szembenéznie.

Az emberi jogokról szóló jogszabálycsomag elfogadása megerősítette az intézményi felállást, és egyértelművé tette a különböző intézmények szerepét. Fokozott politikai figyelemre van szükség ugyanakkor a megfelelő végrehajtás biztosításához és az erőforráshiány kezeléséhez. A véleménynyilvánítás szabadsága terén Koszovó bizonyos szintű felkészülést ért el. A jogi és intézményi keret továbbra is széttagolt, és nem teljesen hatékony. A közszolgálati műsorszolgáltató politikai nyomásnak van kitéve, és nem rendelkezik fenntartható finanszírozással. A nők ellen elkövetett erőszak és a nők tulajdonhoz való korlátozott hozzáférése akadályozza jogaik teljes körű gyakorlását. A fogyatékkal élő személyek és a kisebbségekhez tartozó személyek – különösen a roma, askáli és egyiptomi közösségek – védelmét jelentősen meg kell erősíteni.

A Szerbiához fűződő viszony rendezését illetően Koszovó továbbra is elkötelezett a 2013. áprilisában kötött, „A kapcsolatok normalizálását vezérlő elvekről szóló első megállapodás”, illetve az EU által megkönnyített párbeszéd keretében született egyéb megállapodások végrehajtása iránt. Augusztusban kulcsfontosságú megállapodásokat véglegesítettek az energiaügy, távközlés, a szerb többségű települések társulásának/közösségének létrehozása, valamint a mitrovicë-i/mitrovicai híd tekintetében. A párbeszéd további konkrét eredményeket ért el a jogérvényesülés, polgári védelem, integráció, járműbiztosítás, vámbeszédés és az integrált határigazgatás területén. Konstruktív tárgyalásokat folytattak a Koszovóból eredő migrációs áramlások kezelése terén folytatott együttműködésről. A megtett lépések új lendületet adtak a kapcsolatok rendezéséhez, és várhatóan pozitív és kézzel fogható hatást gyakorolnak majd mind Szerbia, mind Koszovó állampolgárainak mindennapi életére.

Ami a **gazdasági kritériumokat** illeti, Koszovó korai szakaszban jár a működőképes piacgazdaság megteremtése terén. A makacsul fennálló kereskedelmi deficit gyenge termelési alapon és a nemzetközi versenyképesség hiányában nyilvánul meg. Az átutalásokra utaltság, valamint a széles körben elterjedt informális gazdaság csökkenti a foglalkoztatási ösztönzőket, még tovább súlyosbítva ezzel a már egyébként is alacsony munkaerő-piaci részvételt és magas munkanélküliséget, mely utóbbi 35,3 %, a fiatalok körében pedig 61 %. Az eredménytelen közigazgatás és a költségvetési politikára alkalmazott ad hoc megközelítés jelentős fiskális kockázatokat jelent. Koszovónak meg kell erősítenie a középtávú költségvetési keretet, átláthatóbbá kell tennie az államháztartást, valamint a költségvetési kiadást a növekedés felé kell fordítania. Koszovónak ugyancsak fel kell gyorsítania a privatizációt és az állami vállalatok átszervezését, fejlesztenie kell a fizetéseképtelenségi és csődeljárásokat, valamint a hazai adóalap kiterjesztésével és a bevételbeszedés korszerűsítésével csökkenteni kell a vámokra való támaszkodást.

Koszovó korai szakaszban jár ahhoz, hogy képes legyen megbirkózni az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erővel. Még fontos reformokra van szükség a stabil energiaellátás biztosítása és az elosztási veszteségek csökkentése, a munkaerőpiacon a szakképzett munkaerő hiányának megszüntetése, valamint a külföldi közvetlen befektetés és átutalások termelékeny ágazatokba történő kanalizálása céljából.

Koszovó továbbra is korai szakaszban jár az **európai standardokkal** való harmonizációt illetően, többek között a közbeszerzés, a statisztika és a pénzügyi ellenőrzés területén. Egyes területeken magas szintű a jogharmonizáció, a végrehajtás azonban gyenge. Némi előrelépés történt a közbeszerzés területén, különös tekintettel a központosított közbeszerzési rendszer végrehajtását illetően, de nem sikerült elosztatni a korrupció miatti aggályokat. A pénzügyi ellenőrzés tekintetében némi előrelépés történt, különösen a külső ellenőrzés terén. Ugyanakkor jelentős erőfeszítésekre van szükség az államháztartás belső kontrollrendszerének végrehajtásához szerte a közigazgatásban és az állami tulajdonú vállalatokban.

Törökország

Ami a **politikai kritériumokat** illeti, a reformok üteme az elhúzódó választások miatt lassult. A leköszönő kormány megpróbálta fellendíteni az uniós csatlakozási folyamatot. Ezen ismételt kötelezettségvállalást ugyanakkor olyan kulcsfontosságú jogszabályok elfogadása ellensúlyozta a jogállamiság, a véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezés szabadsága területén, amelyek szembe mennek az európai normákkal. A politikai helyzet továbbra is megosztott.

A június 7-i általános választásokon rekordmagasságot, 84 %-ot ért el a résztvevők száma, ami egyértelműen jelzi a török demokrácia erejét, az új parlamentben pedig az összes fő politikai párt képviselteti magát. Ugyanakkor az alkotmány által szabott határidőig nem sikerült kormányt alakítani, és november 1-jén megismételt választásokra került sor. A választásokat szabályozó jogi keret hiányosságai között prioritásként kell foglalkozni a pártok parlamentbeli képviseletéhez szükséges 10 %-os szavazati küszöbvel.

A jelentés által felölelt időszakban Törökországban egyre romlott a biztonsági helyzet. A hatóságok széles körű, terrorizmus ellenes katonai és biztonsági kampányt indítottak Törökországban és Irakban egyaránt a Kurd Munkáspárt (PKK) ellen, amely továbbra is az EU terrorszervezetekről összeállított listáján szerepel. A kurd kérdés rendezése a kezdeti pozitív fejlemények ellenére holtpontra jutott.

Törökország modernkori történelmének legnagyobb számú emberéletet követelő terrortámadását szenvedte el október 10-én Ankarában: a szakszervezetek és ellenzéki pártok fiatal tagozatai által szervezett békerallyn gyülekező tüntetők rekordszámban veszítették

életüket. Fontos, hogy ezeket a – török demokrácia károsítását és stabilitásának megrendítését célzó – gyalázatos tetteket gyorsan és átláthatóan kinyomozzák.

Törökország mérsékelten felkészült a közigazgatási reform területén. Erőteljes közszolgálatral rendelkezik, és elkötelezett amellett, hogy felhasználó-orientált közigazgatást alakítson ki. Átfogóbb reformokhoz ugyanakkor gyenge a lendület. Komoly aggodalomra adtak okot a „párhuzamos struktúrák” elleni küzdelem összefüggésében nemrégiben végrehajtott elbocsátások és lefokozások.

A civil társadalom továbbra is aktív, száma növekszik, és továbbra is részt vesz a közélet számos területén, a gyülekezés szabadságának korlátozásai ugyanakkor továbbra is komoly aggodalomra adnak okot.

Törökország igazságszolgáltatási rendszere elérte a felkészülés bizonyos szintjét. A bírói kar függetlenségét és a hatalmi ágak szétválasztásának elvét aláásták, a bírák és ügyészek pedig erős politikai nyomás alatt állnak. Aktívan folytatták az államon belüli állítólagos „párhuzamos struktúrák” elleni kormánykampányt, időnként a bírói kar függetlenségébe is beavatkozva. Jelentős erőfeszítésekre van szükség a bírói kar függetlenségének helyreállításához és biztosításához.

A korrupció elleni küzdelem tekintetében Törökország elért bizonyos felkészülési szintet a korrupció hatékony megelőzéséhez és leküzdéséhez. Törökország korrupció elleni küzdelem területén elért eredményei továbbra sem megfelelőek. A korrupció továbbra is széles körben elterjedt. Továbbra is súlyos kétséget támaszt az, hogy a végrehajtói ág szükségtelenül befolyásolja a magas szintű korrupciós ügyek kivizsgálását és büntetőeljárás alá vonását.

Törökország bizonyos felkészültségi szintet ért el a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén. A pénzügyi nyomozásokat továbbra sem használják kellően. A vagyoni eszközök elővigyázatosságból történő befagyasztását ritkán alkalmazzák, és alacsony az elkobzott eszközök szintje. Az adatvédelmi jogszabályok hiánya akadályozza az uniós ügynökségekkel és tagállamokkal folytatott kiterjedtebb együttműködést.

A török alkotmány garantálja az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét. Az elmúlt néhány évben jelentősen javult a végrehajtás, ugyanakkor továbbra is komoly hiányosságokkal kell számolni. Az emberi jogok európai egyezményéből (EJEE) fakadó jogok és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának végrehajtása nem teljes mértékben biztosított. Európai szabványoknak megfelelő átfogó kerettörvényt kell sürgősen elfogadni a megkülönböztetés leküzdésére. Törökországnak hatékonyan garantálnia kell a nők, a gyermekek, valamint a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) személyek jogait is, és kellő figyelmet kell biztosítania a kiszolgáltatott csoportok – például a romák – társadalmi befogadására.

Jelentős visszaesés történt a véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezés szabadsága területén. A belső biztonságról szóló jogszabályok ellentmondanak az emberi jogok európai egyezménye megsértésének megelőzéséről szóló, 2014. márciusi cselekvési tervben felvázolt intézkedéseknek azzal, hogy kellő felügyelet nélkül széles mérlegelési jogkört nyújtanak a bűnüldöző hatóság számára. Miután több éven át előrelépés történt a véleménynyilvánítás szabadsága terén, az elmúlt két évben komoly visszaesés következett be e területen, jóllehet sikerült bizonyos felkészülési szintet elérni. Bár bizonyos érzékeny és vitás kérdéseket meg lehetett beszélni szabad környezetben, az újságírókkal, írókkal vagy a közösségi média felhasználóival kapcsolatban folyó jelenlegi és új büntetőjogi ügyek komoly aggodalomra adnak okot. Az internettörvény változásai, amelyek jelentős visszaesést jelentenek az európai szabványokhoz képest, növelték a kormány azon hatáskörét, hogy bizonyos tartalmakat bírósági végzés nélkül blokkoljon, indokolatlanul széles körű alapon.

Törökország támogatta a ciprusi kérdés rendezéséről szóló tárgyalások májusi újratekzdését, és támogatását fejezte ki az ENSZ-főtitkár erőfeszítéseit illetően. Kulcsfontosságú marad, hogy

az ország továbbra is konkrétan elkötelezze magát az átfogó rendezés mellett, és hozzájáruljon ahhoz. Törökország ugyanakkor még mindig nem tett eleget azon kötelezettségének, hogy biztosítsa a társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének megkülönböztetésmentes végrehajtását, és nem szüntette meg az áruk szabad mozgásának minden akadályát, így például a Ciprussal való közvetlen közlekedési összeköttetésekre vonatkozó korlátozásokat sem. A Ciprusi Köztársasággal fennálló bilaterális kapcsolatok rendezése terén nem történt előrelépés. A Tanács által 2006. december 11-én elfogadott, és az Európai Tanács által 2016. december 14–15-én jóváhagyott Törökországgal kapcsolatos következtetések hatályban maradnak. A fenti következtetések kimondják, hogy nem nyitják meg a tárgyalásokat a Törökország által a Ciprusi Köztársaság tekintetében alkalmazott korlátozásokkal kapcsolatos nyolc fejezet⁵ tekintetében, és egyetlen fejezetet sem zárnak le ideiglenesen mindaddig, amíg a Bizottság nem erősíti meg, hogy Törökország eleget tett a társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének.

Törökországnak egyértelműen el kell köteleznie magát a jószomszédi kapcsolatok, valamint az ENSZ Alapokmányával összhangban – szükség esetén a Nemzetközi Bíróság bevonásával – történő vitarendezés iránt. Ebben az összefüggésben az EU újra komoly aggodalmainak adott hangot, és felszólította Törökországot, hogy tartózkodjon a tagállamok ellen irányuló fenyegetésektől vagy fellépéstől, illetve olyan súrlódási vagy cselekvésforrásoktól, amelyek ártanak a jószomszédi kapcsolatoknak és kedvezőtlenül hatnak a viták békés rendezésére.

Ami a **gazdasági kritériumokat** illeti, a török gazdaság jól előrehaladott szinten van, és működő piacgazdaságnak tekinthető. A gazdasági növekedés mérsékelte. Törökországnak továbbra is külső és belső egyensúlyhiánnyal kell szembenéznie, ami a monetáris és fiskális politika kiigazítását, valamint az átfogó strukturális reformok felgyorsítását teszi szükségessé. A folyó fizetési mérleg jelentős hiánya továbbra is hozzájárult ahhoz, hogy a gazdaság ki van szolgáltatva a globális monetáris feltételek változásainak és kockázatokkal kapcsolatos hangulatingadozásoknak. Ami a belső oldalt illeti, az infláció továbbra is viszonylag magas, ami problémát jelent a makrogazdasági stabilitás, az erőforrás-elosztás és az újraelosztási hatások tekintetében. Az infláció újra meghaladta a hivatalos célértéket; mindazonáltal a központi bank csökkentette a kamatlábakat. Az államadósság fenntartható szintet ért el, de az államháztartás strukturális egyenlege jelentősen negatív értéket mutatott. A munkanélküliség kissé emelkedett, évi átlagos 9,9 %-ra. Némi előrelépés történt a strukturális reformok területén, például az iskolázottsági ráta javulásával, valamint az energiaágazat további liberalizációjával. Az ilyen reformokat az áru-, szolgáltatás- és munkaerőpiac működésének javítása érdekében fel kell gyorsítani.

Törökország jó felkészülési szintet ért el ahhoz, hogy képes legyen megbirkózni az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel. Az oktatás minőségére és az oktatáson belül a nemek közötti egyenlőségre külön figyelmet kell fordítani. Erőfeszítésekre van szükség az állami támogatás átláthatóságának biztosításához, valamint a közbeszerzés területét érintő korlátozások és kivételek megszüntetéséhez.

Ami a **tagsággal járó kötelezettségek felvállalására vonatkozó képességet** illeti, Törökország lassabb ütemben ugyan, de folytatta az uniós vívmányokhoz való közelítést, és jó felkészülési szintet ért el számos területen. Törökország jól előrehaladott szinten van a társasági jog, a pénzügyi szolgáltatások, a transzeurópai hálózatok, valamint a tudomány és a kutatás területén. Az ország ugyancsak jó felkészülési szintet ért el az áruk szabad mozgása, a szellemi tulajdonjog, a vállalkozás- és iparpolitika, a vámunió és a külkapcsolatok terén. Törökország továbbra is nagyon felkészült a rendkívüli migrációs és menekültügyi kihívások kezelésére. Törökország jó felkészülési szintet ért el a pénzügyi ellenőrzés területén.

⁵ Az áruk szabad mozgása, a letelepedés és szolgáltatásnyújtás szabadsága, pénzügyi szolgáltatások, mezőgazdaság és vidékfejlesztés, halászat, közlekedéspolitika, vámunió és külkapcsolatok.

Ugyanakkor további jelentős erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az államháztartási belső kontrollrendszert minden szinten végrehajtsák. Törökország csak mérsékelt felkészült a közbeszerzés területén, mivel a jogharmonizációban továbbra is jelentősek a hiányosságok. Törökország ugyancsak mérsékelt felkészült a statisztika területén, ahol általánosságban további jelentős erőfeszítésekre van szükség. Az összes területen több figyelmet kell fordítani a jogszabályok végrehajtására, számos területen pedig további jelentős előrelépésre van szükség az uniós vívmányokhoz való közelítést illetően.

Az elmúlt évben, a szíriai és iraki események következtében Törökországnak szembe kellett néznie azzal, hogy tovább emelkedett a menekültek és **országukon belül lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek** száma. Világszinten jelenleg Törökország fogadja be a legtöbb menekültet, köztük közel 2 millió szír állampolgárt. A menekültek és országukon belül lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek ilyen óriási méreteket öltő beáramlásának kezelése jelentős kihívás Törökország számára, amely már így is több mint 6,7 milliárd EUR-t fordított e célra.

2. MELLÉKLET – AZ ÉVES ORSZÁGJELENTÉSEKET ÉRINTŐ VÁLTOZTATÁSOK

I. A LEGFONTOSABB VÁLTOZTATÁSOK

A Bizottság a korábbi évekhez képest számos változtatást eszközölt az idei országjelentéseken. Ezzel az volt a célja, hogy javítsa a jelentésekben szereplő értékelések minőségét, és megbízhatóbb információforrássá tegye a csomagot az érdekelt felek számára. Az új jelentéstételi stílus nagyobb átláthatóságot biztosít a bővítési folyamat során. Ez várhatóan az összes érdekelt fél számára elősegíti a reformok fokozottabb ellenőrzését. A csomagot ahhoz is fel kell használni, hogy jobban felmérjük szakpolitikai és pénzügyi támogatásunk eredményeit, ideértve az IPA II teljesítménymonitoringba történő beépítést is. Ebből következően a jelentések:

- nagyobb hangsúlyt fektetnek a jelenleg fennálló helyzetre, hogy egyértelműbben felvázolhassák, hogy az országok hol is állnak a tagsági kritériumok teljesítésére való felkészültség tekintetében. Ennek segítségével az olvasó egyértelműbb összefüggésbe tudja helyezni az előrelépést;
- több iránymutatással arról, hogy az elkövetkező évben az országoknak mire kell fektetniük a hangsúlyt. Ez cserébe lehetővé teszi, hogy az előrelépésről készülő jövőbeni jelentések relevánsabbak legyenek, valamint jobban összpontosítsanak a kulcsfontosságú kérdésekre és az egyes országokkal szembeni elvárásokra;
- összehangoltabb jelentéstételt és értékelési skálákat tartalmaznak, ami lehetővé teszi az országok közvetlen összehasonlítását a kulcsfontosságú területeken. Várakozásaink szerint a közvetlen összehasonlíthatóság ösztönözheti a reformok erősödését.

Hangsúly az alapokon

Az éves jelentések változásai figyelembe veszik a reformok megfelelő sorrendbe állításának szükségességét. Az új jelentéstételi módot 2015-ben kísérleti megközelítésként alkalmazzuk, a hangsúlyt a bővítési országok jelenlegi politikai prioritásaira és hiányosságaikra helyezve. Ennek megfelelően az új jelentéstételt az alábbi területeken alkalmazzuk:

- Jogállamiság és alapvető jogok (a bírói kar működése, a korrupció, a szervezett bűnözés, a véleménynyilvánítás szabadsága)
- Gazdasági kritériumok
- Közigazgatási reform
- A fentiekhez szorosan kapcsolódó három fejezet (közbeszerzés, statisztika, pénzügyi ellenőrzés)

Ezen „alapok” képezik azon fő területeket is, ahol jól halad a munka a reformok referenciaértékeinek jobb meghatározásához. Ez különösen igaz egyrészt azzal kapcsolatban, hogy a csatlakozási tárgyalások során hogyan kezelik a jogállamiságot, másrészt az új megközelítésnek a 23. (Igazságszolgáltatás és alapvető jogok) és 24. fejezetre (Szabadság, biztonság és jogérvényesülés) történő alkalmazására. E megközelítés prioritásként határozza meg az e területeket érintő reformokat annak biztosítása céljából, hogy azokkal már a csatlakozási folyamat korai szakaszában foglalkozzanak. Ez maximális időt tesz lehetővé az országok számára ahhoz, hogy a csatlakozásig a reformok fenntarthatóságát biztosító konkrét eredményeket mutathassanak fel.

Ugyanez alkalmazandó a gazdasági kormányzásra is, ahol a Bizottság 2014-es javaslatait hajták végre. Minden ország gazdasági reformprogramot fogadott el, amelyet aztán miniszteri szinten tárgyaltak, és amelyekkel kapcsolatban 2015 májusában közös ajánlásokat fogadtak el. Ennek különös jelentősége van a közigazgatási reformmal kapcsolatos munka tekintetében is. Az e területen folytatott munka fokozódott azáltal, hogy véglegesítették az EU és az OECD közigazgatási reformra vonatkozó elveit, ezek alapján pedig várhatóan felgyorsul a közigazgatási reformok végrehajtása.

A Bizottság levonja majd az idén alkalmazott kísérleti megközelítés tanulságait, és mérlegeli az esetlegesen szükséges további kiigazításokat. Megvizsgálja továbbá annak lehetőségét, hogy az újrakalibrált megközelítést ki lehetne-e terjeszteni a jövőbeni jelentések más területeire is. Ehhez – tekintettel a bővítési országok korlátozott igazgatási kapacitására és az alapok hangsúlyozásának folyamatosan fennálló igényére – figyelembe kell venni a reformok/jogharmonizáció megfelelő ütemezésének szükségességét. Ami a gazdaságot illeti, a Bizottság mérlegelni fogja a két koppenhágai gazdasági kritérium értékeléséhez használt alkritériumok és paraméterek finomítását⁶, figyelembe véve azt is, hogy a jelenlegi bővítési országokat nem ugyanazok a kihívások és sajátosságok jellemzik, mint az ötödik bővítés – amikor is a gazdasági alkritériumokat megalkották – országait.

Értékelési skálák

Minden egyes kísérleti területen ötfokú standard értékelési skála szerint értékeljük egyrészt a helyzet állását, másrészt az előrelépés szintjét.

A helyzet állásának értékelésére a jelentésben az alábbi öt kifejezést használjuk:

Korai szakasz – Bizonyos szintű felkészülés – Mérsékelt felkészült – Jó felkészülési szint – Jól előrehaladott

⁶ Ezek alapján az országoknak működő piacgazdasággal kell rendelkezniük, és képesnek kell lenniük arra, hogy megbirkózzanak az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erővel.

Az elmúlt 12 hónapban tett előrelépés értékelésére a jelentésben az alábbi öt kifejezést használjuk:

Visszaesés – Nincs előrelépés – Némi előrelépés – Jó előrelépés – Nagyon jó előrelépés

A jelentésekben szereplő értékelések közül az egyik a helyzet állásáról, a másik pedig az egyes kísérleti területeken elért előrehaladásról szól. Ezek az értékelések az egyes kísérleti területek alfejezeteiben szereplő helyzetek alapos elemzésén alapulnak. Ezen alfejezeteket alább ismertetjük. Minden területen különös hangsúlyt fektettünk a végrehajtás fontosságára és a konkrét eredmények felmutatására. Ennek megfelelően e területek az általános értékelésben nagyobb súlyt kapnak, mint a jogharmonizáció és az intézményi keret.

Az információgyűjtés javítása

Ami az alapvető dolgokat illeti, a folyamat korábbi szakaszaiban lévő országokról rendelkezésre álló információk szintje általában alacsonyabb, mint az előrehaladottabb országoké. Ahhoz, hogy az összes ország jobban megértse a reformkihívásokat, a Bizottság minden ország tekintetében nagyobb szerepvállalásra és hatékonyabb információgyűjtésre törekszik. Ezt a már meglévő mechanizmusok – például a TAIEX – szisztematikusabb felhasználásával kívánja megvalósítani, például azáltal, hogy gyakrabban és célzottabban alkalmaz majd kölcsönös értékelési küldetéseket tagállami szakértők bevonásával. Az információgyűjtés javítására a releváns fórumokat is felhasználják, ideértve a stabilizációs és társulási megállapodás keretében tartott találkozókat, magas szintű párbeszédet és technikai konzultációkat is.

II. A KÍSÉRLETI TERÜLETEK

➤ AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS MŰKÖDÉSE

Az országoknak messze ható igazságügyi reformokat kell végrehajtaniuk olyan független és hatékony igazságszolgáltatási rendszerek megteremtése céljából, amelyek képesek tisztességes tárgyalásokat biztosítani, amelyekben a bírák és ügyészek kinevezése és előléptetése érdemeiken alapszik, és amelyekben a bírák és ügyészek pártatlanok, elszámoltathatók, és nem állnak politikai vagy más nyomás alatt. Az igazságügyi reformstratégiákat hitelessé és határozottá kell tenni, valamint hatékonyan végre kell hajtani. A teljes mértékű függetlenség biztosításához alkotmányos és jogi garanciákra van szükség. A bírói és ügyészi tanácsokat fel kell vértetni arra, hogy teljes mértékben eleget tehessenek igazgatási testületekként betöltött szerepüknek, ezzel egyidejűleg pedig biztosítani kell függetlenségüket és elszámoltathatóságukat. Az igazságszolgáltatás minőségét és hatékonyságát biztosító intézkedések között szerepel a jelentős ügyhátalék, a hosszadalmas eljárások és következtelen ítélkezési gyakorlat kezelése, valamint az összes bírósági határozat megfelelő végrehajtásának biztosítása. Az igazságszolgáltatási kultúrában változásra van szükség ahhoz, hogy nagyobb hangsúly helyeződjön a polgároknak nyújtott szolgáltatásra.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során az igazságszolgáltatással kapcsolatban az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Stratégiai keret és költségvetés

Ez magában foglalja azt, hogy az ország mennyire képes hatékonyan azonosítani a hiányosságokat és átfogó jövőképet kialakítani azok kezeléséről, ideértve azt is, hogy hogyan kezelik a reformok időbeni sorrendjének meghatározását, egyértelműen azonosítják-e a felelős testületeket és hatásköreiket, realisztikus-e a költségvetés-tervezés, és van-e monitoring mechanizmus.

Az igazságszolgáltatás irányítása

Ez magában foglalja a bírói és ügyészi tanácsok működését, valamint az összetételükkel (vegyes vagy nem) és kiválasztásukkal (a tagok egymást választják-e meg vagy sem), függetlenségükkel, megbízatásukkal, az eljárási szabályokkal, az elszámoltathatósággal, az átláthatósággal kapcsolatos kérdéseket, valamint azt, hogy rendelkeznek-e kellő költségvetéssel és személyzettel.

Függetlenség

Ez jogi garanciákat és biztosítékokat foglal magában, kiterjed arra, hogy azokat a gyakorlatban mennyire tartják tiszteletben, az ügyeket hogyan osztják el a bírák között, valamint foglalkozik az elmozdíthatatlanság kérdéseivel.

Elszámoltathatóság

Ez olyan kérdéseket foglal magában, mint például az etikai kódexek, a feddhetetlenségről szóló képzések, vagyonynyilatkozati rendszerek és ezek ellenőrzésének módja, a független vizsgálati hatóságok tevékenysége, valamint az, hogy szükség esetén milyen mértékben fogantatosítanak hatékony fegyelmi intézkedéseket.

Szakszerűség és kompetencia

Ez többek között megvizsgálja az igazságügyi tisztviselők felvételére, kiválasztására, kinevezésére, előléptetésére és értékelésére alkalmazott rendszereket, valamint a szakmai fejlődést és képzést.

A jogérvényesülés minősége

Ez magában foglalja a képzés előmozdítását, a bírósági tevékenységek ellenőrzését és értékelését, a költségvetést és erőforrásokat, az információs és kommunikációs technológiák elérhetőségét és használatát, az alternatív vitarendezési módszereket, valamint annak megvizsgálását, hogy az ítélezési gyakorlat mennyire következetes, és azt nyilvánosan hozzáférhetővé teszik-e.

Hatékonyság

Ez magában foglalja az eljárások időtartamának, az ügylezárások arányának, valamint az ügghátraléknak a kezelését, az eljárásrendek felülvizsgálatát/módosítását, a bírósági hálózatok/bírósági struktúrák ésszerűsítését, emberierőforrás-stratégiák meglétét, kiegészítő személyzet rendelkezésre állását stb.

➤ A KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEM

Az összes bővítési országban erőteljesebb kereteket kell létrehozni a korrupció hatékony megelőzésére és leküzdésére. Továbbra is korrupt gyakorlatok apasztják a nemzeti költségvetések szűkös erőforrásait olyan sebezhető területeken, mint például a közbeszerzés és a privatizáció, ami kedvezőtlenül hat a jogbiztonságot igénylő üzleti és befektetési

légkörre. A korrupció közvetlenül is kihat a polgárookra, amikor például hozzá kívánnak jutni bizonyos közszolgáltatásokhoz, így az oktatáshoz vagy az egészségügyi szolgáltatásokhoz. Hatékony ellenőrzés alá kell vonni a politikai pártok és a választási kampányok finanszírozását, valamint az összeférhetetlenségek kezelését. Teljes mértékben ki kell aknázni az olyan megelőző eszközöket, mint például a közpénzek felhasználásának átláthatósága, valamint az információkhoz való hozzáférés szilárd rendszere.

Proaktívabb, összehangoltabb és hatékonyabb bűnüldözésre van szükség annak biztosításához, hogy a korrupciós ügyeket – ideértve a magas szinten elkövetetteket is – megfelelően kivizsgálják, büntetőeljárás alá vonják és szankcionálják, ideértve a vagyontárgyak lefoglalását és elkobzását is. E területen konkrét és tartós eredményeket kell felmutatni. Az adatgyűjtést és az adatokhoz való hozzáférést javítani kell az átláthatóság fokozása, valamint a korrupcióellenes politikák végrehajtását érintő ellenőrzés elősegítése érdekében.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a korrupció elleni küzdelem területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Stratégiai keret

Ez magában foglalja annak értékelését, hogy vannak-e átfogó stratégiák és hiteles cselekvési tervek, és hogy azok megfelelőek-e a fő hiányosságok kezeléséhez és megfelelő helyet kapnak-e a költségvetésben, továbbá léteznek-e megfelelő monitoringmechanizmusok, valamint a sebezhető ágazatokra nézve kifejezetten ágazati cselekvési tervek.

Jogi keret

Ez magában foglalja a világos és egyértelmű – többek között az ENSZ Korrupció elleni egyezményének megfelelő – jogi fogalommeghatározások, az Európa Tanács GRECO ajánlásaihoz való közelítés, a pártfinanszírozást, összeférhetetlenséget, vagyonynyilatkozatokat és az információhoz való hozzáférést illető egyértelmű szabályok és visszatartó erejű szankciók, a köztisztviselők számára meglévő szilárd emberierőforrás-politika, valamint a visszaélést bejelentő személyek védelmének szükségességét.

Intézményi keret – megelőzés

Ez magában foglalja független, korrupció ellenes testületek és hatóságok meglétét a megelőzési jogszabályoknak való megfelelés, valamint személyzeti kérdéseik, képzésük, költségvetésük és függetlenségük ellenőrzése céljából; etikai kódexek meglétét, a belső kontrollért és ellenőrzésért felelős testületek szerepét, valamint a tudatosító tevékenységeket.

Intézményi keret – megszüntetés

Ez magában foglalja a bűnüldöző szervek megbízatásának és függetlenségének, szakosodásuk szintjének, a rendőrség és az ügyészség közötti együttműködésnek, visszatartó erejű szankciók esetleges alkalmazásának, a biztonságos kommunikációnak és adatbázisoknak, valamint a mentelmi joggal kapcsolatos rendelkezések kezelésének az értékelését.

Eredmények

Ez magában foglalja a korrupciós ügyeket – ideértve a magas szinten elkövetett korrupciót is – érintő nyomozások, büntetőeljárás alá vonások és jogerős ítéletek számát és természetét, a vagyontárgyak elkobzásának mértékét, az összeférhetetlenségi esetek kezelését, a vagyonynyilatkozatok ellenőrzését, a pártfinanszírozásról szóló szabályok megsértését, az információhoz való hozzáférés eseteit stb.

➤ A SZERVEZETT BÜNÖZÉS ELLENI KÜZDELEM

A szervezett bűnözés (és korrupció) elleni küzdelem továbbra is alapvetően fontos ahhoz, hogy a bűnözés ne szivároghasson be a politikai, jogi és gazdasági rendszerekbe. A bűnüldöző szerveket és ügyészségeket hatékony jogi és nyomozati eszközökkel kell felvértezni ahhoz, hogy megfelelően tudjanak küzdeni a szervezett bűnözés ellen és szankcionálni azt, valamint proaktív nyomozásokat biztosítsanak. Jelentősen javítani kell az együttműködést például összetett pénzügyi vizsgálatok folytatásához, valamint a pénzmosás elleni küzdelemhez. Az olyan egyre növekvő fenyegetések, mint például a számítástechnikai bűnözés vagy a terrorizmus, magas fokú szakosodást igényelnek. A bűncselekményből származó vagyontárgyak elkobzása kulcsfontosságú a bünszervezetek hatékony felszámolásához. A tisztázatlan vagyonszerzés jelenségének kezelése céljából fontolóra kell venni a jogellenes meggazdagodás büntetendőségét. Erős tanúvédelemre is szükség van.

Számos bűnügyi tevékenység és szervezett bűnözésben érintett csoport határokon átnyúló jellege miatt megerősített regionális és nemzetközi együttműködésre van szükség, valamint jobban eleget kell tenni a tagállamok rendőrségi és igazságügyi együttműködés iránti megkereséseinek. További operatív együttműködésre van szükség az érintett európai ügynökségekkel, különösen az Europolal, az Eurojusttal és a Frontex-szel.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Stratégiai keret

Ez magában foglalja egy olyan, kockázatelemzésen alapuló, átfogó és hiteles stratégia meglétét, amely jól tükrözi a szervezett bűnözéssel kapcsolatos helyzet stratégiai képét, továbbá adott bűncselekmény-típusokkal vagy pénzügyi nyomozásokkal kapcsolatos más stratégiák meglétét.

Jogi keret

Ez magában foglalja egy megfelelő, az uniós vívmányokkal (csempészet, kábítószeres, számítástechnikai bűnözés, gyermekpornográfia) összhangban levő büntetőeljárás törvénykönyv meglétének biztosítását.

Intézményi keret

Ez az alábbiak megvizsgálását foglalja magában: a rendőrség létszáma, képzése és szakszerűsége, a bűnüldözés – ideértve az ügyészséget is – szakosodása, a nemzetközi együttműködés, a vagyon-visszaszerzési és vagyonkezelő hivatal tevékenysége, a tanúvédelmi rendszerek, valamint a rendőrségi felügyeleti mechanizmusok.

Működési kapacitás (eredmények)

Ez magában foglalja a szervezett bűnözés eseteivel kapcsolatos nyomozások, büntetőeljárás alá vonások és jogerős elítélések számát – ideértve azt is, hogy a műveletek mennyire céloznak bünszervezeteket (szemben azokkal, amelyek pusztán egyénekre irányulnak), és hogy a vagyontárgyakat milyen mértékben kobozták el –, a kommunikációs rendszereket, adatbázisokat, személyzetet és felszerelést, a nyomozások titkosságát, valamint a pénzmosás elleni tevékenységet.

➤ A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABADSÁGA

A bővítési országokban nagyjából megvan a véleménynyilvánítás és a média szabadságát célzó jogi keret, és összességében fennáll a média pluralizmusa. A gyakorlatban ugyanakkor továbbra is komoly aggodalomra ad okot, és egyes országokban tovább romlott a véleménynyilvánítás és a média szabadsága. Néhány országban az újságírók ellen irányuló ismétlődő erőszakos cselekmények és megfélemlítések a félelem légkörét és a cenzúrát táplálják, a hatóságok pedig nem sok sikerrel járnak, vagy nem tanúsítanak kellő politikai eltökéltséget az elkövetők azonosítása és megfelelő szankcionálása terén. Olykor maguk a kormányok is hozzájárulnak egy olyan légkör megteremtéséhez, amelyben szinte démonizálják a kormánypolitikával szemben kritikus újságírókat, ezzel pedig öncenzúrát eredményeznek. Jóllehet a becsületsértés büntethetősége megszűnt, az újságírók ellen továbbra is folynak büntetőeljárások. Az államhatalommal való visszaélés kezelése érdekében fejleszteni és képezni kell a bírói kart.

Továbbra is foglalkozni kell a média szabadságára gyakorolt kormányzati befolyással. Több erőfeszítésre van szükség a közszolgálati műsorszolgáltatók politikai és pénzügyi függetlenségének biztosítása, a szabályozó hatóságok megerősítése és a média funkcionális önszabályozásának előmozdítása érdekében. Kezeleni kell a médiára nehezedő informális gazdasági nyomást is, többek közt a média tulajdonosi szerkezetének átláthatóbbá tételével, túlzott koncentrációjának megelőzésével, valamint a kormányzati reklámokkal kapcsolatos közbeszerzések átlátható szabályainak biztosításával.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a korrupció elleni küzdelem területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk⁷:

Az újságírók megfélemlítése

Ez magában foglalja annak értékelését, hogy a rendőrség és az igazságügyi szervek mennyire követik nyomon az újságírókat ért testi fenyegetéseket és támadásokat; az újságírók önkényes letartóztatásainak kérdését, valamint a politikusok olyan nyilatkozatait, amelyek visszatartó hatással lehetnek az újságírókra, és hozzájárulhatnak az öncenzúra környezetéhez.

Jogalkotási környezet

Ez magában foglalja az offline és online médiában megjelenő becsületsértésre, istenkáromlásra, gyűlöletbeszédre, közérkölsre és a nemzetbiztonság védelmére vonatkozó jogi szabályok arányosságának értékelését, az újságírói szakma szabályozását, valamint az információhoz való hozzáférés korlátozását

Végrehajtás / intézmények

Ez magában foglalja annak felmérését, hogy a szabályokat mennyire következetesen alkalmazzák, valamint a független médiaszabályozók munkájának értékelését. Tartalmazza továbbá az internettel és üzemeltetőikkel kapcsolatos korlátozásokat, a szellemi tulajdon kezelését, a magánélet tiszteletben tartásához való jogot, valamint az adatvédelmi szabályokat.

⁷ A kulcsfontosságú kérdésekkel foglalkozik továbbá a csatlakozó országokbeli tömegtájékoztatás szabadságának és integritásának elősegítéséhez a 2014–2020-as időszakban nyújtandó uniós támogatásokról szóló iránymutatás (http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/elarg-guidelines-for-media-freedom-and-integrity_210214.pdf).

Gazdasági tényezők

Ez annak felmérést foglalja magában, hogy mennyire plurális a média, mennyire átlátható a közpénzek médiában történő felhasználása, a közszolgálati műsorszolgáltató finanszírozása, foglalkozik továbbá a kormányzati hirdetésekkel és azok médiára gyakorolt hatásával.

Szakmai szövetségek és foglalkoztatási feltételek

Ez magában foglalja a szakmai testületeket, az újságírók képviselőit, valamint foglalkoztatásuk jogállását és munkafeltételeiket.

➤ KÖZIGAZGATÁSI REFORM

A közigazgatási reformnak az a célja, hogy megerősítse az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot és a hatékonyságot, valamint nagyobb hangsúlyt fektessen a polgárok és vállalkozások szükségleteire. A megfelelő humánerőforrás-kezelés, a jobb politikatervezés, -koordinálás és -alakítás, a szilárd igazgatási eljárások és a jobb államháztartás-igazgatás – ideértve az adóigazgatást és -beszedést is – alapvető fontosságúak az állam működéséhez, valamint az uniós integrációhoz szükséges reformok végrehajtásához. Az országoknak fokozniuk kell erőfeszítéseiket arra, hogy nemzeti stratégiák alapján közigazgatásaik valamennyi szintjét fejlesszék. A bővítési országok előtti kihívásokat elismerve a csatlakozási folyamat során a Bizottság megerősíti a szükséges közigazgatási struktúrák és kapacitás létrehozásához nyújtott támogatását. A bővítési folyamat során a Bizottság továbbra is szoros figyelemmel kíséri a közigazgatási reformot, többek között a nyugat-balkáni országokkal létrehozandó szakcsoportok révén, amelyek kulcsfontosságú fórumot képviselnek majd a közigazgatási reformmal kapcsolatos munka továbbviteléhez. A szakcsoportok tevékenységének eredményét a Stabilitási és Társulási Tanács/Bizottság felhasználja majd a közigazgatási reformok kulcskérdéseivel foglalkozó strukturáltabb politikai vitához.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a közigazgatási reform területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Stratégiai keret

Ez magában foglalja a reformfolyamat iránti politikai elkötelezettséget, ideértve a politikai vezetést, valamint a végrehajtás technikai koordinációját és monitoringját is.

Szakpolitika-alakítás és koordináció

Ez magában foglalja a kormányon belüli megfelelő koordinációt, a minisztériumok közötti koordinációt, a politikaalakítást és a pénzügyi elemzést.

Közszolgálat és emberierőforrás-menedzsment

Ez magában foglalja a közszolgálat szervezését és működését, ideértve annak politikai befolyás alóli mentesítését, az érdemen alapuló felvételi rendszert és előléptetést, valamint a képzést és szakmai színvonal emelését.

Elszámoltathatóság

Ez magában foglalja a közigazgatás átláthatóságát, ideértve az információkhoz való hozzáférést, valamint a közigazgatási és bírósági jogorvoslat lehetőségét is.

Szolgáltatásnyújtás

Ez magában foglalja a polgároknak és vállalkozásoknak nyújtott szolgáltatások javítását, többek között hatékonyabb adminisztratív eljárásoknak és e-kormányzati szolgáltatásoknak köszönhetően.

Államháztartás-igazgatás

Ez kötelezettségvállalást foglal magában arra nézve, hogy átfogóbb megközelítést alkalmazzanak az államháztartás-igazgatás és a teljes költségvetési folyamat javítására többéves államháztartás-igazgatási programok kidolgozásával és végrehajtásával, valamint a Bizottsággal és nemzetközi pénzügyi intézményekkel folytatott, államháztartás-igazgatással kapcsolatos politikai párbeszédekkel.

➤ GAZDASÁGI KRITÉRIUMOK

A koppenhágai gazdasági kritériumok szerint az uniós tagsághoz szükség van 1) működő piacgazdaság meglétére, és 2) az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel való megbirkózás képességére. Mindkét gazdasági kritérium esetében a Bizottság számos alkritériumot ellenőriz, amelyeket – az EU-hoz 2004-ben és 2007-ben csatlakozott tagállamok csatlakozási előkészületeinek összefüggésében – az 1997-ben közzétett Agenda 2000 csomag részeként határoztak meg.

A működő piacgazdaság követelménye:

- széleskörű konszenzus a gazdaságpolitika alapvető elemeiről;
- makrogazdasági stabilitás (ideértve az árstabilitást, a fenntartható államháztartás és fizetési mérleget);
- a piaci erők szabad kölcsönhatása (ideértve a liberalizált árakat és a kereskedelmet is);
- szabad piacra lépés és piacelhagyás (ideértve a cégek alapításának/csődjének kérdéseit is); valamint
- megfelelő jogi rendszer (ideértve a tulajdonjogokat, a jogszabályok/szerződése érvényesíthetőségét), valamint kellően fejlett pénzügyi szektor.

A második gazdasági kritérium az, hogy az ország képes legyen megbirkózni az Unión belüli verseny okozta nyomással és piaci erőkkel. Ehhez szükséges, hogy uniós csatlakozásukkor a tagjelölt országok gazdasága minimális szintű versenyképességgel rendelkezzen, így tehát e kritérium meghatározásánál fogva inkább *előretételező* természetű.

Ahhoz, hogy egy ország *versenyképes* legyen az EU-ban, az alábbiakra van szükség:

- működő piacgazdaság megléte;
- elegendő humán- és fizikai tőke (ideértve az oktatás, kutatás és infrastruktúra kérdéseit is);
- megfelelő ágazati és vállalati struktúrák (ideértve a vállalati átszervezést, ágazati alakítást, valamint a kis- és középvállalkozások szerepét is);

- a versenyképességre gyakorolt korlátozott állami befolyás (ideértve a kereskedelem-, versenypolitika, állami támogatások, kis- és középvállalkozásnak nyújtott támogatás, stb. kérdéseit is); valamint
- kellő kereskedelmi és befektetési integráció az EU-val.

Az alkritérium nem biztosít egyszerű ellenőrzési listát a megfelelés értékeléséhez. A gazdasági kritériumok teljesítéséhez mélyreható és tartós reformokra van szükség, amely végrehajtásához időre van szükség. Ez hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a reformok végrehajtása terén folyamatosan eredményeket kell felmutatni, hogy állandó és visszafordíthatatlan változás következzen be a gazdasági szereplők elvárásaiban és viselkedésében.

➤ 5. fejezet: KÖZBESZERZÉS

A közbeszerzésről szóló uniós vívmányok az uniós szerződések általános elvein, azaz az egyenlő bánásmód, a megkülönböztetésmentesség, az arányosság és átláthatóság elvén alapulnak. Három uniós irányelv öleli fel a klasszikus ágazat ajánlatkérő hatóságai, a közüzemi ágazat szervei, valamint a koncessziók által alkalmazandó közbeszerzési eljárásokat. Továbbá, külön uniós irányelv vonatkozik a védelem és biztonság területére. A felülvizsgálati eljárásokról szóló irányelv ugyancsak alkalmazandó, más technikai jogszabályokkal kiegészítve.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a közbeszerzés területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Jogharmonizáció

Ez annak biztosítását foglalja magában, hogy a közbeszerzési rendeleteket (ideértve a koncessziókról szólót is) összehangolják az uniós vívmányokkal az egyenlő bánásmód, a megkülönböztetésmentesség, az arányosság és átláthatóság általános elvei alapján, és hogy azokat kellően be is tartásák.

Intézményi keret

Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy van központi és igazgatási kapacitás a közbeszerzési politika hatékony és eredményes fejlesztésére, végrehajtására és ellenőrzésére, és egy különálló intézmény, amely a közbeszerzési eljárások jogi felülvizsgálatáért felelős.

Végrehajtási kapacitás

Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy az ajánlatkérő hatóságok és testületek megfelelő kapacitással, valamint gyakorlati útmutatással és eszközökkel rendelkezzenek a teljes közbeszerzési ciklus szakszerű irányításának biztosításához.

Végrehajtás és végrehajtási kapacitás

Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy a közbeszerzési műveletek megfeleljenek a hatályos jogszabályoknak és alapelveknek, ezzel egyidejűleg pedig biztosítsák a közpénzek leghatékonyabb felhasználását, és a lehető legjobban használják ki a modern közbeszerzési technikákat és módszereket. Az országoknak tanácsos olyan rendszereket létrehozniuk, amelyek a kezdeti ajánlattételtől a végső szerződésig ellenőrzik a közbeszerzési eljárásokat. Ez várhatóan hatékonyabb ellenőrzést tenne lehetővé valamennyi szinten, többek között annak megállapítása céljából, hogy vannak-e jelentős eltérések az eredetileg elfogadott ajánlat és a végső kifizetett összeg között.

Hatékony jogorvoslati rendszer

Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy a jogorvoslati rendszer igazodjon a függetlenség, feddhetetlenség és átláthatóság uniós vívmányokban foglalt előírásaihoz, valamint biztosítsa a panaszok és szankciók gyors és hozzáértő kezelését.

➤ 18. fejezet: STATISZTIKA

A statisztikai területére vonatkozó uniós vívmányok által előírt statisztikai rendszer olyan elveken alapul, mint például a szakmai függetlenség, pártatlanság, megbízhatóság, minőség, átláthatóság, az adatok bizalmassága, valamint a hivatalos statisztikák terjesztése. Ezeket az elveket az európai statisztika gyakorlati kódexe határozza meg. A nemzeti statisztikai hivatalok referencia- és rögzítési pontként szolgálnak a statisztikai információk módszertana, összeállítása és terjesztése tekintetében. Az uniós vívmányok kiterjednek a különféle területeken – például a makrogazdasági statisztika, társadalomstatisztika, üzleti statisztika, mezőgazdasági statisztika, környezetvédelmi és energiaügyi statisztika – végzett adatgyűjtés módszertanára, osztályozására és eljárásaira. Nincs szükség a nemzeti jogba való átültetésre, mivel ezen uniós vívmányok többsége rendelet formájában született.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a statisztika területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Statisztikai infrastruktúra

Ez magában foglalja a statisztikai törvényt, a nemzeti statisztikai hivatalok erőforrásait, a nemzeti statisztikai rendszer koordinációját, az európai statisztika gyakorlati kódexének végrehajtását, az osztályozást és nyilvántartásokat.

Makrogazdasági statisztika

Ez magában foglalja az éves és negyedéves nemzeti számlákat, ideértve a kormányzati pénzügyi statisztikát és az ágazati számlákat, az árstatisztikákat, kereskedelmi statisztikákat, külföldi leányvállalatokra vonatkozó statisztikákat, a külföldi közvetlen befektetéseket, a köz- és magánszféra közötti partnerségeket, regionális számlákat, valamint a fizetési mérleget.

Üzleti statisztika

Ez magában foglalja a strukturális és rövid távú üzleti statisztikákat, a turizmussal, közlekedéssel, energiaüggyel és kutatás-fejlesztéssel, innovációval és információs társadalommal kapcsolatos statisztikákat.

Társadalomstatisztika

Ez magában foglalja a munkaerőpiacot, ideértve a foglalkoztatást és munkanélküliséget is, az egészségügyet, az oktatást, a népességet, az életminőséget, a szociális védelmet és a népszámlálást.

Mezőgazdasági statisztika

Ez magában foglalja az állattenyésztést és növénytermesztést, a mezőgazdasági árakat, a mezőgazdasági számlákat, a gazdaságok szerkezetét, valamint a mezőgazdasági számlálást.

Környezetvédelmi statisztika

Ez magában foglalja a hulladékkal, vízzel, környezetvédelemmel, környezeti számvittel, légköri kibocsátásokkal kapcsolatos adatokat.

➤ **32. fejezet: PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉS**

Ez a fejezet elsősorban a nemzeti bevételt és kiadást illető hatékony és eredményes – a nemzetközi kereteknek, szabványoknak és bevált európai gyakorlatnak megfelelő – pénzgazdálkodás biztosításáról szól. E fejezet az egész közszektor érinti, a helyi önkormányzatok szintjét is, ezért szervesen kapcsolódik a közigazgatási reformhoz.

Az e fejezet alá tartozó uniós vívmányok olyan jogi és intézményi intézkedések elfogadásával és végrehajtásával kapcsolatosak, amelyek alapját egyrészt a teljes állami szektor belső kontrollrendszereiben alkalmazandó, nemzetközi és uniós követelményeket teljesítő elvek, standardok és módszerek, másrészt a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete (INTOSAI) által meghatározott külső ellenőrzési standardok képezik. Konkrétabban, az uniós vívmányok az alábbiak meglétét írják elő: hatékony, eredményes és átlátható pénzügyi irányítási és ellenőrzési rendszerek; funkcionálisan független belső ellenőrzés, a módszertanok és standardok központi szintű összehangolása; a szükséges nemzeti struktúrák; valamint egy funkcionálisan és pénzügyileg független állami intézmény a közpénzek ellenőrzésére. Ez a fejezet magában foglalja továbbá az EU pénzügyi érdekeinek védelméről szóló uniós vívmányokat, az uniós alapokat érintő csalás elleni küzdelmet, valamint az euró hamisítás elleni védelmének nem büntetőjogi vonatkozásait.

Az egyes országok általános helyzetének értékelése során, a pénzügyi ellenőrzés területén az alábbi alkérdésekkel foglalkozunk:

Államháztartási belső kontrollrendszer

Ez magában foglalja az alábbiakat: kötelezettségvállalást arra, hogy az államháztartási belső kontrollrendszerét a teljes állami szektorban végrehatják; az államháztartási belső kontrollrendszere tekintetében olyan többéves stratégiát, amely egyértelműen kapcsolódik az átfogó közigazgatási reformhoz és az államháztartás-igazgatási stratégiához, utóbbi végrehajtását, monitoringját és az azzal kapcsolatos jelentéstételt, valamint politikai kötelezettségvállalást. Központi harmonizációs egységet kell létrehozni átfogó joggalappal, kellő személyzettel és igazgatási kapacitással, valamint azzal a feladattal, hogy módszertani iránymutatást biztosítson és koordinálja a fejlesztéseket. A többi kérdés között szerepel a pénzgazdálkodás és ellenőrzés eredményei és minőségének éves felülvizsgálata, valamint a belső ellenőrzési tevékenység.

A jogi keret várhatóan elősegíti a vezetői elszámoltathatóság fejlesztését, a civil és közszolgálati megállapodásokról és szervezeti felépítésről szóló jogi keretnek megfelelően. Biztosítani kell a pénzgazdálkodás és pénzügyi ellenőrzés kulcsfontosságú vonatkozásait. Az egész állami szektorban belső ellenőrzési feladatkört kell létrehozni megfelelő személyzeti kapacitással.

Külső ellenőrzés

Ez magában foglalja az állami ellenőrzési intézmény függetlenségének az Alkotmányban és vonatkozó jogszabályokban való biztosítását az INTOSAI-szabványoknak megfelelően, az ellenőrzési megbízatás teljesítéséhez szükséges intézményi kapacitást, kötelezettségvállalást a pénzügyi és teljesítményt érintő ellenőrzési tevékenység minőségének biztosítására, valamint kötelezettségvállalást külső ellenőrzési

tevékenységet biztosító intézkedések meghozatalára, ideértve az ellenőrzési eredmények parlament általi szisztematikus nyomon követését is.

Az EU pénzügyi érdekeinek védelme

Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy a jogszabályokat összehangolják az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményrel és más vonatkozó uniós vívmányokkal, nemzeti csalásellenes koordinációs szolgálatokat hozzanak létre megfelelő igazgatási kapacitással, együttműködjenek a Bizottsággal, többek között a Bizottság helyszíni kiküldetése során, valamint struktúrát alakítsanak ki a szabálytalanságok és a gyanított csalási esetek bejelentésére.

Az euró pénzhamisítás elleni védelme (nem büntetőjogi szempontok)

Ez magában foglalja a pénzhamisítás visszaszorítására irányuló, 1929. évi nemzetközi egyezmény megerősítését, a nemzeti jogszabályok uniós vívmányokhoz való közelítését, a hamisított pénz technikai elemzéséhez és osztályozásához szükséges igazgatási struktúrákat és kapacitást, valamint a nemzetközi együttműködést.

3. MELLÉKLET – KULCSFONTOSSÁGÚ STATISZTIKÁK

Montenegró	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság	Albánia	Szerbia	Törökország	Bosznia- Hercegovina	Kosзовó*	EU-28
------------	--	---------	---------	-------------	-------------------------	----------	-------

STATISZTIKAI ADATOK (a tagjelölt és potenciális tagjelölt ország esetében 2015.9.18-tól, az EU-28 esetében pedig 2015.9.1-jétől)

Népesség	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Teljes lakosság (ezer)	1)	620,9	621,5	2 062,3	2 065,8	2 898,8 e	2 895,9 e	7 183,9 e	7 149,2 e	75 627	76 668	3 831,6 e	3 827,3 e	1 820,6 e	1 804,9 e	505 115 p	506 881 ep
A 15–64 év közöttiek hányada a teljes népességben (%)		68,1	68,1	71,0	70,8	68,5	68,8	68,1	67,6	67,6	67,7	67,8e	67,8e	0,1	0,1	66,2p	65,9bep
A nyers természetes szaporodás (fogyás) (1 000 lakosra vetítve)		2,5	2,4	1,9	:	5,3	5,2	-4,8	-4,9	12,1	12,2	-1,3	-1,5p	11,9	13,3	0,2ep	0,3ep
Születéskori várható élettartam, férfiak (év)		74,1	73,9	73,2	:	76	76,4	72,5	72,6	74,7e	74,8e	73,7e	73,7e	74,2	74,2	77,8	:
Születéskori várható élettartam, nők (év)		79,0	78,9	77,2	:	80,3	80,3	77,7	77,7	79,2e	79,3e	78,8e	78,8e	79,4	79,5	83,3	:

Bruttó hazai termék	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Bruttó hazai termék																	
Jelenlegi árakon (milliárd EUR)	7) 8)	3,3	3,4p	8,1p	8,5e	9,6p	10,0p	34,3	33,1e	620,7	601,3	13,7	13,9	5,3	:	13 521	13 920
Per fő (EUR)	7) 8)	5 356	5 436p	3 930p	4 127s	3 323p	3 440p	4 781	4 635e	8 161	7 819	3 569	3 641	2 935	:	26 600	27 300
Egy főre jutó vásárlóerő-egységben (PPS)	7) 9)	10 700	10 600p	9 500e	10 000	:	:	9 800	9 500	14 100	14 400	7700	7 800	:	:	26 600	27 300
Egy főre jutó PPS, az EU-átlaghoz viszonyítva (EU-28 = 100)	7) 9)	40	39p	36	36	28	29	37	35	53	53	29	28	:	:	–	–
A változás tényleges aránya, az előző évvel összehasonlítva (%)	7)	3,3	:	2,7p	3,8e	1,1p	2,1p	2,6	-1,8e	4,2	2,9	2,5	1,1	3,4	:	0,1	1,3

Államháztartás	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Kormányzati pénzügyi statisztika, a GDP-hez																	

		Montenegró	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság	Albánia	Szerbia	Törökország	Bosznia- Hercegovina	Kosзовó*	EU-28
--	--	------------	--	---------	---------	-------------	-------------------------	----------	-------

viszonyítva																	
** államháztartási többlet (+) / hiány (–) (%)	12)	-2,3	-3,1	-3,9	-4,2	-4,9	-5,1	-5,5	-6,7	0,2	:	-2,2	:	:	:	-3,2	-2,9
** Bruttó államadósság (%)	12) 13)	58,0	56,7	34,2	38,2	70,1	71,8	59,0	68,9	36,0	:	:	:	9,0e	:	85,5	86,8

Gazdasági tevékenység és foglalkoztatás	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
A gazdasági tevékenység aránya a 20–64 év közöttiek körében: a 20–64 év közötti lakosság gazdasági tevékenységet folytató hányada (%), összesen		65,1	67,6	70,4	70,8	67,6e	68,6e	66,0	66,2	58,4	58,9b	58,7	59,2	46,4	47,7	76,5	76,9
– Férfiak		71,9	74,5	83,4	84,5	79,2e	80,5e	75,3	75,1	81,6	:	72,1	72,4	69,5	71,4	83,0	83,2
– Nők		58,3	60,7	57,1	56,8	57,6e	57,3e	56,8	57,5	35,6	:	45,1	46,0	23,7	24,2	70,0	70,6
Foglalkoztatási ráta a 20–64 közöttiek körében (a lakosság %-ában kifejezve), összesen		52,6	55,6	50,3	51,3	56,7e	56,6e	51,2	53,5	53,4	53,2b	42,8	43,2	33,0	31,3	68,4	69,2
– Férfiak		57,8	61,4	59,7	61,6	64,8e	65,2e	59,5	61,2	75,3	75,0b	53,3	54,6	51,5	48,4	74,3	75,0
– Nők		47,5	49,4	40,7	40,8	49,3e	48,5e	43,1	46,0	31,8	31,6b	32,2	31,9	14,9	14,5	62,6	63,4
Azon 15–24 év közöttiek, akiknek nincs munkaviszonya, nem vesznek részt oktatásban és képzésben, a korosztályhoz tartozó lakosság %-ában kifejezve		17,8	17,7	:	:	30,8e	30,9e	22,9	23,5	:	:	25,8	26,1	:	:	13,0	12,4
Foglalkoztatás a fő ágazatokban																	
– Mezőgazdaság, erdőszet és halászat (%)	2)	4,5	5,7	18,7	18,0	44,0e	42,7e	21,3	21,1	23,6	21,1b	18,9	17,1	5,9	2,6	4,8	4,7
– Ipar (%)	2)	11,9	11,1	23,5	23,5	9,7e	11,0e	21,1	20,0	19,4	20,5b	22,2	22,1	16,8	17,7	17,3	17,3
– Építőipar (%)	2)	5,9	6,5	6,9	7,0	7,1e	6,4e	4,8	4,4	7,0	7,4b	7,7	7,9	11,4	10,9	6,9	6,8
– Szolgáltatások (%)	2)	77,7	76,7	50,6	51,4	38,8e	39,4e	52,9	54,5	50,0	51,0b	51,0	52,7	64,1	67,2	70,3	70,5
A közszektorban alkalmazottak száma az összes foglalkoztatott százalékos arányában kifejezve, a 20–64 év közöttiek körében (%)	3)	:	32,8	:	:	17,8e	17,5e	32,6	31,6	13,5	13,1b	32,7	31,9	:	31,4s	:	:
A magánszektorban alkalmazottak száma az összes foglalkoztatott százalékos arányában	3)	:	48,2	:	:	82,2e	82,5e	65,2	66,4	86,5	86,9b	62,5	63,1	:	68,6s	:	:

	Montenegró	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság	Albánia	Szerbia	Törökország	Bosznia- Hercegovina	Kosзовó*	EU-28
--	------------	--	---------	---------	-------------	-------------------------	----------	-------

kifejezve, a 20–64 év közöttiek körében (%)																	
Munkanélküliségi ráta (a munkaerő %-ában kifejezve), összesen	4)	19,5	18,0	29,0	28,0	15,9e	17,5e	22,1	18,9	8,8	9,9b	27,6	27,6	30,0	35,3	10,8	10,2
– Férfiak	4)	20,1	17,8	29,0	27,7	17,8e	19,2e	20,8	18,3	8,0	9,1b	26,7	25,3	26,9	33,1	10,8	10,1
– Nők	4)	18,8	18,2	29,0	28,6	13,5e	15,2e	23,8	19,6	10,6	11,9b	29,1	31,2	38,8	41,6	10,9	10,3
– 15–24 év közötti fiatalok	4)	41,6	35,8	51,9	53,1	31,4e	39,0e	49,4	47,1	16,9	17,8b	59,1	62,7	55,9	61,0	23,6	22,2
– Hosszú távú (>12 hónap)	4)	16,0	14,0	23,9	:	11,5e	11,2e	16,8	12,8	2,1	2,4b	22,9	23,4	20,7	26,1	5,1	5,1
Átlagos havi nominálbér és fizetés (EUR)	5)	487	479	343,5	:	371,8	378,8	536,6	523,6	:	:	422,8	424,4	:	:	:	:

Oktatás	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Az oktatásból és képzésből lemorzsolódók: a legalább alsó középfokú végzettséggel rendelkező, további oktatásban és képzésben részt nem vevő, 18–24 év közötti lakosság százalékos arányában	6)	5,1	5,1	11,4	12,5	30,6e	26,0e	8,7	8,3	37,6p	38,3b	25,9	25,2	:	:	11,9	11,1b
A középfokú iskolai végzettséggel rendelkező, 20–24 év közötti lakosság hányada, összesen		:	86,3	:	:	44,2e	49,7e	83,2	82,5	:	:	85,8	85,6	69,5	68,2	:	:
– Férfiak		:	87,8	:	:	48,0e	55,9e	85,7	84,7	:	:	87,7	89,6	73,4	71,8	:	:
– Nők		:	84,7	:	:	40,3e	43,5e	80,3	80,1	:	:	83,5	81,2	65,1	64,0	:	:
A felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező, 30–34 év közötti lakosság hányada, összesen		28,0	28,3	:	:	15,7e	16,7e	25,3	27,2	:	:	15,7	18,9	12,0	16,6	37,0	37,8b
– Férfiak		24,7	25,3	:	:	12,7e	14,0e	20,2	21,8	:	:	14,6	15,2	9,9	13,0	32,7	33,4b
– Nők		31,5	31,3	:	:	18,3e	19,2e	30,5	32,6	:	:	16,8	23,2	14,2	14,8	41,3	42,2b

Bruttó hozzáadott érték	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
-------------------------	--------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Montenegró	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság	Albánia	Szerbia	Törökország	Bosznia- Hercegovina	Koszovó*	EU-28
------------	--	---------	---------	-------------	-------------------------	----------	-------

Bruttó hozzáadott érték fő szektoronként																	
– Mezőgazdaság, erdészet és halászat (%)	7) 10)	9,8	:	11,0p	10,2e	22,5p	22,6p	9,4	9,7e	7,4	7,1	8,0	7,1	14,4	:	1,7	1,6
– Ipar (%)	7) 10)	13,8	:	17,9p	18,0e	14,4p	14,2p	26,6	24,6e	19,1	19,5	21,6	21,3	20,3	:	19,1	18,9
– Építőipar (%)	7) 10)	5,0	:	6,6p	6,8e	11,9p	11,0p	5,1	5,2e	4,4	4,6	4,5	4,7	7,9	:	5,4	5,4
– Szolgáltatások (%)	7) 10)	71,4	:	64,4p	65,0e	51,1p	52,2p	59,0	60,5e	57,6	57,7	65,9	66,9	57,4	:	73,8	74,1

Nemzetközi kereskedelem	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Áruk és szolgáltatások nemzetközi kereskedelme a GDP hányadában kifejezve																	
– Behozatalok (a GDP %- ában)	7) 11)	62,1	:	61,9p	65,1e	53,5p	49,0p	51,9	54,3e	32,2	32,1	49,8	:	49,0	:	40,3	40,2
– Kivitelek (a GDP %-ában)	7) 11)	41,8	:	43,8p	47,9e	35,4p	29,9p	41,2	44,3e	25,6	27,7	30,0	:	17,4	:	42,9	43,0
Az EU-28-ba irányuló export hányada az összes export értékében (%)		41,5	35,8	72,6	76,6	76,7	77,4	63,8	65,7	41,5	43,5	73,5	72,1	43,5	30,2	–	–
Az EU-28-ból származó import hányada az összes behozatal értékében (%)		44,2	45,8	62,7	63,5	64,3	61,1	55,7	57,1	36,7	36,7	60,0	58,9	44,7	42,6	–	–
Kereskedelmi egyenleg (millió EUR)		-1 398	-1 451	-1 748	-1 762	-1 938	-2 114	-2 933	-2 950	-75 250	-63 628	-3 472	-3 843	-2 148	-2 214	51 565	22 383

Infláció és kamatlábak	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
A fogyasztói árak éves változása (%)		2,2	-0,7	2,8	-0,3	1,9	0,7	7,8	2,9	7,5	8,9	-0,2s	:	1,8	0,4	1,5	0,6
Teljes külső adósság a GDP hányadában (%)	14)	:	:	64,3	69,8p	61,1	65,2	75,1	78,1	:	:	:	:	30,2	32,3	:	:
Hitelezési kamatláb (egy év), évente (%)	15)	9,36	9,22	3,75	3,75	9,52	7,66	12,00	10,50	:	:	6,99	6,64	12,36	10,70	:	:
Betét kamatláb (egy év), évente (%)	16)	2,54	1,86	0,75	0,50	4,17	1,92	7,00	5,50	:	:	0,13	0,10	3,39	1,07	:	:
A tartalékeszközök értéke (ideértve az aranyat is) (millió EUR)	17)	424	545	1 993	2 436	2 015	2 192	11 189	9 907	:	:	3 614	4 001	724	746	:	:
Nemzetközi tartalékok – import hónapokban kifejezett	17)	2,5	3,2	4,8	5,3	5,2	5,5	7,5	6,6	:	:	5,8	6,0	3,3	3,2	:	:

	Montenegró	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság	Albánia	Szerbia	Törökország	Bosznia- Hercegovina	Kosзовó*	EU-28
--	------------	--	---------	---------	-------------	-------------------------	----------	-------

egyenértékben																	
Kivándorló átutalások a GDP %-ában	18)	1,2	1,3	2,2	2,2	:	:	8,3	7,9	:	:	8,2	8,4	:	:	:	:

Befektetések	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Nettó (be- és kiirányuló) közvetlen külföldi befektetés (kkb) (millió euró)	18)	323,9	353,9	263,8	278,0	923,2	801,3p	768,5	1 236,3	:	:	224,7	422,4	250,2	123,8	-19 340	-19 350
Nettó (be- és kiirányuló) közvetlen külföldi befektetés (kkb) (a GDP %-ában)	18)	9,7	:	3,3	3,3	9,6	8,0p	2,2	3,7	:	:	1,6	3,0	4,7	:	-0,14	-0,14

Ipari termelés	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Ipari termelési index (2010 = 100)	19)	92,3	81,8	107,4	112,5	135,1	138,9	105,6	98,8	116,3	120,5	103,4	103,6	:	:	100,4	101,5

Összekapcsoltság	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
A vasúti hálózat sűrűsége (az ezer km ² -re jutó működő vonalak száma)		18,1	18,1	27	27	12,0	12,0	49,3	49,3	12,4	12,8	20,1	:	31,0	31,0	:	:
Autópályák hossza (kilométer)		0	0	259	259	:	:	607	607	2127	2155	50	:	80	80	:	:

Energiabehozatal	Megj egyz és	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Nettó energiabehozatal a GDP-hez viszonyítva	20)	-0,1	:	3,6	3,1	0,8	:	5,3	5,4e	6,8	6,9	7.5p	:	1,5	:	2,8	2,4

: = nem áll rendelkezésre

b = törés a sorozatban

e = becsült érték

p = ideiglenes

s = Eurostat-becslés

– = nem alkalmazandó

* = Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244 (1999) ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

** = A bővítési országok költségvetési hiányával és adósságával kapcsolatos adatokat „úgy ahogy vannak” teszik közzé, és semmiféle biztosíték nincs azok minőségére és ESA-szabályoknak való megfelelésére vonatkozóan.

Lábjegyzetek:

- 1) Bosznia-Hercegovina: az év közepén mért népesség.
- 2) Albánia: a százalékok összege nem adja ki a 100%-ot, ami olyan eseteknek tulajdonítható, amikor a személyeket nem lehetett / nem lehet adott tevékenység alá sorolni
- 3) Bosznia-Hercegovina: a százalékok összege nem adja ki a 100%-ot, mivel a más típusú tulajdonjog nem szerepel azokban. Montenegró: nem tartalmazza az NGO-kat.
- 4) Törökország: munkanélküliség a négy hetes kritérium + csak aktív munkakeresési módszerek alkalmazása alapján.
- 5) Szerbia, 2013: a jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező vállalatok alkalmazottainak fizetett bérek és fizetések. Bosznia-Hercegovina: nettó bér.
- 6) Törökország: az éves munkaerő-felmérésből származó adatok.
- 7) Albánia, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Szerbia és az EU-28: a nemzeti és regionális számlák európai rendszere alapján.
- 8) Montenegró, 2014: forrás: Eurostat.
- 9) Montenegró, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Albánia, Szerbia, Törökország és Bosznia-Hercegovina (csak 2013): Eurostat számítások
- 10) Törökország: a hozzáadott érték plusz adók és a támogatások mínusz FISIM százalékos arányában kiszámítva: ezért a százalékok összeadva nem adják ki a 100%-ot.
- 11) Bosznia-Hercegovina: a GDP-hez viszonyított százalékok, a kiadási megközelítés alapján kiszámítva. Albánia: a GDP-kiadás komponenseinek százaléakai nem tartalmazzák a statisztikai eltérést (az összes komponens ot).
- 12) EU-28: a nemzeti és regionális számlák európai rendszere alapján.
- 13) Koszovó, 2013: a GDP értéke a 2016–2018-ra vonatkozó középtávú kiadási keretből származik (2015, április).
- 14) Albánia: a bruttó külső adóssággal kapcsolatos adatokat az Albán Nemzeti Bank szolgáltatatta. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság: a Fizetésimérleg-kézikönyv 6. kiadása alapján.
- 15) Albánia: az új, 12 hónapos lejáratú kölcsönökre az adott hónapban alkalmazott súlyozott átlag kamatláb, 12 hónapos futamidő esetén. Bosznia-Hercegovina: a nem pénzügyi vállalatok számára nyújtott, rövid távú hitelek nemzeti valutában (súlyozott átlag). Montenegró, 2014: súlyozott átlagos effektív kamatláb, fennmaradó összegek, éves. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság: év vége (december 31.). Koszovó, 2013: magában foglalja a bankok által felszámolt kifizetési díjakat.
- 16) Albánia: a betéti kamatláb az újonnan elfogadott betétekre vonatkozó átlagos súlyozott kamatlábat jelenti az adott hónapban, 12 hónapos futamidővel. Bosznia-Hercegovina: a háztartásokra alkalmazott, látra szóló betéti kamatlábak nemzeti valutában (súlyozott átlag) Montenegró, 2014: súlyozott átlagos effektív kamatláb, fennmaradó összegek, éves. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság: év vége (december 31.). Koszovó, 2013: magában foglalja a bankok által felszámolt kifizetési díjakat.

- 17) Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság: év vége (december 31.).
- 18) Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró, Szerbia (csak 2014), Bosznia-Hercegovina, Koszovó és az EU-28: a Fizetésimérleg-kézikönyv 6. kiadása alapján.
- 19) Bosznia-Hercegovina és Törökország: bruttó index.
- 20) Montenegró, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság és Koszovó: Eurostat számítások